

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra bezpečnostních studií

Terorismus jako globální bezpečnostní hrozba

Bakalářská práce

Terrorism as a global security threat

Bachelor Thesis

Vedoucí práce

Doc. Ing. Dr. Štefan Danics Ph.D.

Autor práce

Jan Melichar

Praha

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Ústí nad Labem, dne 08.03. 2024

.....
Jan Melichar

ANOTACE

Bakalářská práce se komplexně zabývá problematikou terorismu, která představuje jednu z nejzávažnějších bezpečnostních hrozeb 21. století. Struktura práce je rozdělena do čtyř základních kapitol. V první kapitole je vysvětlen pojem terorismus, jeho důležité typologie a metody provádění teroristických útoků. Druhou kapitolu tvoří formy globálního terorismu se zaměřením na aktuální islamistické projevy a jeho propaganda. Ve třetí kapitole autor práce seznamuje čtenáře s problematikou terorismu a Evropské unie, opatření protiteroristické politiky a její nástroje. V poslední kapitole se práce zaměřuje na zmapování bezpečnostní situace v České republice, na možné hrozby a rizika terorismu. V neposlední řadě přibližuje protiteroristickou politiku, a opatření bezpečnostních složek na území České republiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Terorismus, sebevražedný terorismus, islámský stát, Evropská unie, protiteroristická politika, protiteroristické nástroje.

Annotation

The bachelor thesis deals comprehensively with the issue of terrorism, which represents one of the most serious security threats of the 21st century. The structure of the thesis is divided into four basic chapters. The first chapter explains the concept of terrorism, its important typologies and methods of carrying out terrorist attacks. The second chapter consists of the forms of global terrorism with a focus on current Islamist manifestations and its propaganda. In the third chapter, the author of the thesis introduces the reader to terrorism and the European Union, counter-terrorism policy measures and its instruments. In the last chapter, the thesis focuses on mapping the security situation in the Czech Republic, possible threats and risks of terrorism. Last but not least, it presents the anti-terrorism policy, and the measures of the security forces on the territory of the Czech Republic

Key Words

Terrorism, suicide terrorism, Islamic State, European Union, counter-terrorism policy, counter-terrorism tools.

OBSAH

Úvod.....	6
1. Terorismus.....	7
1.1 Problematika definice terorismu.....	7
1.1.1 Rozdíl mezi terorismem, válkou a gerilou.....	12
1.2 Vývojové etapy a typologie terorismu.....	13
1.2.1 Vývojové etapy terorismu	13
1.2.2 Typologie terorismu.....	14
1.3 Metody terorismu	17
1.3.1 Metody terorismu používané na Blízkém východě.....	18
1.3.2 Pohled bezpečnostních složek.....	19
1.4 Sebevražedný terorismus.....	21
1.4.1 Definiční vymezení a charakteristika	21
1.4.2 Motivace sebevražedných útoků	23
1.4.3 Podoby provádění sebevražedných akcí.....	24
2. Formy globálního terorismu.....	25
2.1 Nebezpečí islámského terorismu	25
2.1.1 Islámský stát a jeho propaganda	31
2.1.2 Nebezpečí navrátilivších bojovníků.....	33

3. Terorismus a Evropská Unie.....	35
3.1 Terorismus z pohledu Evropské unie.....	35
3.2 Protiteroristická politika EU	37
3.2.1 Protiteroristické nástroje EU.....	38
3.2.2 Výroční zprávy EUROPOLU (TE-SAT).....	43
3.3 Problematika radikalismu a formy řešení	45
4. Terorismus v ČR	47
4.1 Protiteroristická politika ČR a její nástroje	48
4.1.1 Bezpečnostní strategie 2023.....	49
4.2 Bezpečnostní služby a složky v boji proti terorismu.....	50
4.2.1 Policie České republiky.....	51
4.3 Hrozby a rizika teroristických útoků v ČR.....	55
4.3.1 Aktuální bezpečnostní situace	56
Závěr.....	59
Seznam použité literatury.....	60

Úvod

Celosvětový terorismus je komplexní problém, který se vyznačuje neustálým vývojem. Jeho dopady na lidské životy, bezpečnost a stabilitu jsou dalekosáhlé a znepokojující. Teroristické útoky jsou v dnešní době čím dál častější. Stín terorismu, sahající až do hlubin minulosti, se v současném světě proměnil v trvalou hrozbu pro lidstvo. Jeho dopady zasahují do každodenních životů mnoha lidí po celém světě a vyvolávají silný pocit strachu, paniky a nebezpečí.

S nástupem globálního terorismu se útoky stávají stále propracovanějšími, čímž zdůrazňují stupňující charakter této hrozby. Pochopení komplexních souvislostí terorismu je klíčové pro boj s tímto fenoménem. Cílem bakalářské práce je analýza terorismu jako globální bezpečnostní hrozby. Práce se zaměřuje na následující oblasti: složitou konceptualizaci terorismu a jeho typologii. Dále se autor zaměřuje na aktuální globální hrozby: Hamás, Islámský džihád, Hizballáh, jemenské vzbuřence v Rudém moři a také na současnou hrozbu ze strany Íránu. Autor přibližuje, jak svět přistupuje k boji proti terorismu, na strategie a preventivní opatření proti tomuto fenoménu. Autor také představuje mezinárodní spolupráce v rámci tohoto boje proti terorismu.

Práce je rozdělena do čtyř základních kapitol: 1. kapitola: řeší konceptualizaci terorismu a jeho definičního vymezení, typologii a metody. 2. kapitola: uvádí přehled forem globálního terorismu se zaměřením na islamistický terorismus. Rovněž autor uvádí zneužívání internetu a sociálních médií v rámci propagandy a šíření terorismu. 3. kapitola: přibližuje boj v rámci protiteroristické politiky Evropské unie a představuje bezpečnostní opatření. 4. kapitola: přibližuje terorismus v českých podmínkách a poskytuje přehled o protiteroristické politice. Práce se zaměřuje na podrobnou analýzu terorismu jako globální hrozby a zkoumá jeho rozsáhlé dopady na společnost. Autor čerpá z relevantní odborné literatury a dokumentů, čímž zajišťuje důkladné a podložené zpracování tématu.

1. Terorismus

Terorismus v dnešní době vzbuzuje ve světě pocit nejistoty, strachu a velkého nebezpečí. Ještě v nedávné době se toto téma nebralo tak vážně jako dnes. O terorismu se mluvilo negativně hlavně v souvislosti s místy, jako je například Blízký a Střední východ, oblasti Severního Irska nebo Baskicka. Po teroristickém útoku Hamásu ze 7. 10. 2023 se ukazuje, že terorismus je permanentní globální bezpečnostní hrozba, což klade obrovské nároky na bezpečnostní opatření.

1.1 Problematika definice terorismu

Přesné definování terorismu není snadné, představuje obtížné vymezení. *Otakar Mika* ve svém díle *Současný terorismus* z roku 2003 uvádí, že odborné publikace nabízí mnoho definic. Zmiňuje odborníka na terorismus Alexe P. Schmidu, který nashromáždil přes 100 různých definic. Schmid v *Encyklopedii světového terorismu* (2001) používá jednu ze svých kratších definic, která zní: „*Terorismus je ekvivalentem válečných zločinů v období míru.*“ Mika uvádí i Blackwellovu encyklopedii politického myšlení, která přináší celkem zdařilou a srozumitelnou definici i pro laickou veřejnost: „*Terorismus je politické násilí zaměřené na vládu, které však často ohrožuje i řadové občany. Jeho cílem je vytvořit atmosféru strachu, v níž by vláda splnila požadavky teroristů.*“ Autoři se při vymezení terorismu často různí, protože terorismus má politický obsah, pro jednoho bojovník za svobodu, pro druhého zločinec, to je hlavní důvod, proč se nedaří přijmout shodnou definici.¹

I politolog *Marek Čejka* uvádí, že samotný pojem terorismus není lehké vymežit. Přirovnává ho hlavně k formě taktiky či metodě, která se používá k dosažení určitých cílů. Příkladem je situace v problematických oblastech na Blízkém východě, jako je snaha některých radikálních skupin o svržení státu Izrael a získání území pro Palestinu, nebo vybudování chalífátů, podpora spřízněných radikálních skupin a snaha o jejich vzájemnou spolupráci.²

¹ MIKA, Otakar. *Současný terorismus*, 1. vyd. Praha: Triton, 2003, s. 20-22. ISBN 80-7254-409-8.

² ČEJKA, Marek. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*, 1. vyd. Brno: barrister & principal, 2007, s. 7-8. ISBN 978-80-87029-19-0.

Politolog *Miroslav Mareš* zdůrazňuje, že je nutné najít co nejpřesnější definici terorismu, i když je to obtížný úkol. Za zdařilý příklad považuje definici Maxmiliána Strmisky, která terorismus vnímá jako politicky motivovanou metodu systematického používání ozbrojeného násilí s cílem dosáhnout psychického efektu – zastrašení a terorizování specifických skupin lidí. Mareš poukazuje na problematickou definici terorismu v historii. V období Velké francouzské revoluce byl terorismus vnímán jako nástroj prosazování pořádku v chaotické situaci. Později byl spojován s protistátními aktivitami a atentáty, ve 30. letech 20. století s totalitními režimy. Od konce 2. světové války se teroristické aktivity vyvíjejí a v 60. letech sílí palestinské aktivity na Blízkém východě, s terorismem je spojováno i Rusko a v 90. letech se objevuje fenomén islámského terorismu. Z historického přehledu je zřejmé, že definice terorismu se v čase mění. Mareš pro vědecké práce používá vlastní definici, která zdůrazňuje násilí (nebo hrozbu jeho použití) s cílem vyslat zastrašující poselství širokému publiku, a to nad rámec primárních obětí. Marešova přesná definice terorismu zní takto: *„Použití agresivního a excesivního násilí (anebo hrozba použitím takového násilí), které je naplánováno s dominantním účelem vyslat vážné zastrašující poselství zřetelně většímu počtu lidí (cílovému publiku), než pouze těm, kteří jsou primárními násilnými akty nebo hrozbami bezprostředně poškozeni“*.³

Samotné slovo teror je odvozeno od latinského slova *terrere*, význam tohoto slova se dá přímo přirovnat k *zastrašení* ze strany státní autority. Teror a terorismus jsou tudíž od sebe odlišné. Teror provádí někdo, kdo chce být samotnou a jedinečnou autoritou. Terorismus provádí někdo, kdo se staví a bojuje proti autoritě. Na samotné slovo teror je potřeba se dívat ze dvou rovin, jako na teror *v obecné rovině*, kdy s tímto problémem se můžeme setkat každodenně, buď v zaměstnání, v práci či doma, nebo *teror v rámci oboru mezinárodních vztahů*, což už podle názvu je pro zkoumání vědeckých prací důležitější. Jak už bylo uvedeno, používaných definic pro terorismus je v dnešní době mnoho, uvádí se až několik stovek. Další česká odbornice, která se zaměřuje na mezinárodní

³ MAREŠ, Miroslav. *Terorismus v ČR*, 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s. 16-17, 22. ISBN 80-903333-8-9.

vztahy, Radana Makariusová, uvádí část dokumentu, pod názvem „*Patterns of Global Terrorism*“ (projevy terorismu) z roku 1983, kde se zmiňuje o tom, jak byla ministerstvem zahraničí Spojených států amerických definována problematika terorismu. Terorismus byl vysvětlen, jako *politicky motivované násilí*, které se zaměřuje na cíle nevojenského charakteru. Aktéry násilí jsou určité skupiny, popřípadě utajovaný aktéři. Makariusová ve vlastním definičním vymezení poukazuje na to, že při terorismu útoky směřují na civilní, ale i na vojenské cíle, má jít o *politické motivované násilí*, kterého se dopouští nestátní aktéři, tedy jednotlivci či nevládní skupiny, páchající úmyslné násilí. Důležitými třemi prvky při určení definice tedy jsou: páchaný úmyslný čin, čistě politické cíle a nestátní aktéři⁴

Pokud se rozebere pohled zahraničních odborníků zabývajících se problematikou terorismu, tak už zmiňovaný Alex P. Schmid vysvětluje problematiku následovně, názor na terorismus a jeho definování je možno rozdělit do čtyř skupin, tvoří je: 1.) *akademičtí odborníci*, 2.) *lidé z politických a bezpečnostních kruhů*, 3.) *veřejnost – sdělovací prostředky*, 4.) *názory samotných teroristů a jejich podporovatelů*. Schmid přitom zdůrazňuje, že každá skupina má právo vyslovit na terorismus svůj názor. Akademičtí odborníci terorismus definují co nejpřesněji a nad možnými rozpory zavádějí diskusní fóra. Druhá skupina, kam patří hlavně vlády, ale i bezpečnostní složky, většinou pro vládní využití akademické názory nepoužívají, snaží se o nejjasnější vysvětlení. Bezpečnostní složky Spojených států amerických, jako je FBI a CIA, přibližují terorismus *k hrozbě násilí k politickým účelům, cílem je hlavně ovlivnit veřejnost a vzbudit v něm strach*. V minulosti německý Spolkový úřad vysvětlil terorismus jako *metodu násilných útoků na životy a majetky*. Terorismus byl přirovnán ke krutým zločinům – vraždy, zabití, únosy, bombové atentáty či podobné násilné akty, paragrafově uvedeny v tehdejší spolkové trestní zákoně. Názor veřejnosti na terorismus byl následující, na základě konání velkého průzkumu 20. největších novinových agentur, televizních a rozhlasových stanic, bylo zjištěno, že terorismus je nejvíce dáván do souvislosti s braním rukojmích, činy jako jsou vražedné atentáty či bombové útoky se podle průzkumu umístily níže. Poslední skupinou byl samotný

⁴ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s.13-18. ISBN 978-80-7380-777-1.

názor teroristů a jejich podporovatelů, terorismus byl od nich obhajován, došlo k ospravedlňování těchto akcí a k poukázání na problém ve společnosti, přesvědčit co nejvíce lidí, že žijí ve špatně fungující zemi. Terorismus byl od nich definován, jako vedení boje za politické cíle a ničení prestiže vlády.⁵

Další zahraniční expert na problematiku terorismu je *Boaz Ganor*. Tento izraelský politolog a odborník přiblížil terorismus jako násilí, které je zaměřeno na civilisty a sleduje politické úmysly. Boaz Ganor se ve svých vědeckých pracích zaměřuje na tři klíčové prvky: 1.) *násilný aktivismus*, 2.) *politické záměry*, 3.) *osoby nebo objekty jako cíle terorismu*. Ganor také zdůrazňuje, že snaha definovat terorismus i jeho koncept odráží kulturní a identitní pozadí definujícího. Jasně to ukazuje známá fráze: "*Pro jednoho teroristu, pro druhého bojovník za svobodu.*" Terorismus se prozatím dá definovat jako násilný aktivismus, který je nezákonný a zaměřuje se na civilisty nebo civilní objekty. Může být motivován politicky, nábožensky, ideologicky nebo i jinými faktory. V roce 1990 vznikla definice terorismu ze strany Ministerstva obrany Spojených států, která zněla: „Nezákonné použití nebo vyhrožování užitím síly či násilí proti jedincům nebo majetku za účelem přinutit a zastrašit vlády nebo společnosti, a to často se záměrem dosáhnout politických, náboženských nebo ideologických cílů.“ Americký historik a žurnalista *Walter Laquer* tuto definici označil za nejlepší a poukázal na to, že definice terorismu by v sobě měla zahrnovat především prvky násilí či hrozby násilí.⁶

Americký politický analytik *Bruce Hoffman*, specialista na studium a boj proti terorismu, se zaměřuje na tři základní prvky, které dává do souvislosti s terorismem: 1.) *strach*, 2.) *násilí*, 3.) *politické změny*. Strach a násilí jsou úzce spjaty, bez násilí by nebyl strach a politické změny pak představují důsledek strachu z násilí. Odborník na globální terorismus *Harvey Kushner* zastává názor, že většina definic závisí na třech faktorech: 1.) *metody páchání násilí*, 2.) *cíl*

⁵SCHMID, Alex P. *Problémy s definováním terorismu*. In: Encyklopedie světový terorismus. Od starověku až po útok na USA. Praha: Svojtka, 2001, s. 15-19. ISBN 80-7237-340-4.

⁶. DANICS Štefan, TUČEK Leoš. Opravdu rozumíme současné epidemii sebevražedných teroristický útoků? *Vojenské rozhledy*. 2008, roč. XVII, č. 2, s. 19-20, Dostupné z: https://www.vojenskerozhledy.cz/images/archiv_voj_rozhl/cele_cisla/rozhledy2008-2.pdf. [cit.2023-10-02].

(zahrnující civilisty nebo vlády), 3.) *strach s cílem vynutit politickou a sociální změnu*. Hoffman i Kushner se shodují, že terorismus je spíše promyšlenou metodou strachu aplikovanou na civilisty s konečným cílem dosažení určitých změn ve společnosti. Íránský psycholog *Fathali M. Moghaddam* se snaží definovat terorismus z psychologického hlediska. Terorismus vysvětluje jako „politicky motivované násilí páchané jednotlivci, skupinami nebo státy s úmyslem založit v populaci pocity strachu a bezmoci za účelem ovlivnit procesy rozhodování a změnit chování“. V tomto ohledu se shoduje s americkým lingvistou *Georgem Lakoffem*.⁷

V akademickém prostředí vznikla podrobně zpracovaná definice terorismu, na které se pracovalo několik let. Výsledkem byl shodný názor většiny akademických pracovníků v čele s Alexem P. Schmidem „*Terorismus je metoda vzbuzení strachu prostřednictvím opakovaných násilných aktů, vykonávaných tajnými nebo polotajnými jednotlivci, skupinami či státními orgány z idiosynkratických, kriminálních nebo politických důvodů, přičemž na rozdíl od atentátů nejsou přímé oběti násilí pravým terčem teroru. Okamžité lidské oběti násilných aktů jsou obvykle buď vybrány náhodně (příležitostné terče) z cílové veřejnosti nebo záměrně (reprezentativní neboli symbolický terč) a slouží k předání zprávy. Komunikační procesy mezi teroristy (organizací), (ohroženou) obětí a hlavním terčem, založené na násilí a šíření strachu, jsou využívány k manipulaci hlavního terče (veřejnosti) tím, že se z nich stávají terče teroru, požadavků nebo upoutání pozornosti v závislosti na tom, zda jde o zastrašování, násilné donucování nebo šíření propagandy*“⁸

Nevýhodou této definice je její podrobnost, zdá se až příliš dlouhá. Nicméně je potřeba si uvědomit, že vznikla v akademickém prostředí a nalezneme v ní všechny potřebné výrazy pro určení problematiky definice terorismu. Mnoho definic vznikalo už v minulosti, vznikají v dnešní době a vznikají budou i v budoucnu. Není tedy možné určit jednu definici, která by se dala označit za tu

⁷ Tamtéž s. 20-22.

⁸ SCHMID, Alex P. *Problémy s definováním terorismu*. In: *Encyklopedie světový terorismus. Od starověku až po útok na USA*. Praha: Svojtka, 2001, s.16. ISBN 80-7237-340-4.

hlavní. Problematika definice terorismu se dá shrnout takto: Čím více odborníků na problematiku, tím více odlišných názorů a s tím budou i spojeny otázky ohledně jasného vymezení.

1.1.1 Rozdíl mezi terorismem, válkou a gerilou

Při pokusu o správnou definici terorismu je také důležité určit, jaký je rozdíl mezi terorismem, klasickou válkou a gerilou. Terorismus může totiž někdy společnost chápat jako válku nebo určitý způsob válečného střetnutí. Jan Eichler při této otázce vysvětluje základní rozdíly. Páchání terorismu můžeme vysvětlit jako *novou formu války s odlišným složením hlavních aktérů*. V klasickém válečném konfliktu stojí proti sobě armády bojující za svou zemi, přičemž aktivní úlohu hraje stát. Do války však může být zapojeno i prosté obyvatelstvo na základě mobilizační povinnosti. V případě terorismu máme na jedné straně nic netušící stát a obyvatelstvo. Na druhé straně jsou teroristé, kteří útočí bez vyhlášení, náhle a překvapivě. Aktéři terorismu používají různé násilné metody, aby na sebe upoutali pozornost, šířili strach a psychický nátlak a způsobili rozklad vlády či změnu vnitřní nebo zahraniční politiky. Teroristé se taktéž odlišují od takzvaných geril. Gerilová hnutí se dají charakterizovat jako oddíly nebo jednotky používané pro určité akce, formou likvidací či záškodnictví proti vojenským složkám. Podnikají útoky na důležité vojenské základny, stanoviště a policejní oddělení. Gerilová hnutí však neutočí na civilní bezbranné obyvatelstvo, což je zásadní rozdíl oproti teroristům.⁹

Bojová taktika geril spočívala v nasazení vycvičených ozbrojenců z řad domobrany, tyto jednotky se tak daly přirovnat k partyzánskému odboji. Menší početnost oproti profesionálním vojskům si jednotky vynahrazovaly vysokou motivací a partyzánským smýšlením boje s prvky hrdinství. To se také odrazilo i v sepsání několika literárních děl oslavujících tyto ozbrojené jednotky.¹⁰

⁹ EICHLER, Jan. *Terorismus a války v době globalizace*. Praha: Karolinum, 2011, s.142-143. ISBN 978-80-246-1790-9.

¹⁰ SOULEIMANOV, Emil. Terorismus: Pokus o terminologickou jasnost. In: SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus: pokus o porozumění*. 1. vyd. Praha 2010, s.34-35. ISBN 978-80-7419-038-4.

1.2 Vývojové etapy a typologie terorismu

Jak už bylo zmíněno v předešlé podkapitole, terorismus prochází rychlým vývojem. Existuje několik typů terorismu, které se v závislosti na čase, chování, myšlení, strategiích a cílech teroristů postupně mění. Teroristické skupiny či organizace se mohou lišit v cílech. Některé se snaží ovlivnit změny pouze v samotné zemi, zatímco jiné usilují o prosazení svého násilného přesvědčení na mezinárodní scéně, a to i v globálním měřítku. Politologové a odborníci na mezinárodní vztahy si terorismus typologicky mohou rozdělovat různě, avšak vždy musí vycházet z jeho historického vývoje. V této podkapitole autor představí základní vývojové etapy (stádia) terorismu a jeho typologie.

1.2.1 Vývojové etapy terorismu

Bude-li se vycházet podle Jana Eichlera, nebo Radany Makariusové, která se s Eichlerem ztotožňuje, tak vývojové etapy terorismu se dají rozdělit do tří částí. Tyto etapy jsou přehledné a historicky na sebe navazují.

- 1.) *Národní terorismus* – národní terorismus je první vývojovou etapou. Už podle názvu je patrné, že terorismus je plánován uvnitř země, cílem je vynutit si určité vnitřní politické změny. Už přibližně v 80. letech 19. století docházelo v Rusku k nepokojům a bojům za národní nezávislost. Docházelo k zabíjení předních osobností carského režimu. Později tato podoba terorismu došla tak daleko, že byli zabíjeni i nevinné lidé. Hlavní cíl teroristů bylo ovládnutí státního aparátu formou násilí. Typickými příklady národního terorismu byla například teroristická organizace IRA sídlící v Severním Irsku, nebo další teroristická organizace ETA ve Španělsku. Můžeme uvést také aktivity na Korsice či Čečensku.¹¹
- 2.) *Mezinárodní terorismus* – tento terorismus se dá chápat, jako aktivita teroristů či teroristických organizací, který svými násilnými činy zasahují do jiného státu. Jejich cílem může být nastolení politických změn bez ohledu na to, jestli budou umírat nevinní lidé. Mezinárodní terorismus trvá

¹¹ EICHLER, Jan. *Terorismus a války v době globalizace*. Praha: Karolinum, 2011, s.152-153. ISBN 978-80-246-1790-9.

dodnes a má dlouhodobého trvání do budoucna. Příkladem jsou některé teroristické skupiny z oblasti Blízkého východu.¹²

- 3.) *Globální terorismus* – jedná se o novou vývojovou vlnu. Vrcholem globálního terorismu jsou nebezpečné aktivity Islámského státu po celém světě. Nicméně tato vývojová vlna vznikala postupně už v 90. letech 20. století.¹³

1.2.2 Typologie terorismu

V první části se práce zaměřila na etapy vývoje terorismu. V další části jsou popsány typologie terorismu. Odborné studie k typologickému vymezení přistupují různými způsoby. Nejvíce záleží na motivacích a cílech aktérů terorismu, ať už náboženských či jiných.

- 1.) *Terorismus kriminální* - už podle názvu je jasné, že tento typ terorismu je spojen s kriminálním zločinem a motivem. Pro potřeby bakalářské práce se nebude tento typ terorismu dále rozebírat.
- 2.) *Terorismus patologický* – kdy teroristé provádí násilné akce kvůli svému psychickému sebeuspokojení. Může být uváděn i pojem psychopatologický terorismus. Rovněž se práce tímto terorismem nebude zabývat.
- 3.) *Terorismus politický* – s politickými motivy, naplnění ideologických cílů. Tato typologie se může dále rozdělit na ultralevicový a ultrapravicový terorismus, etnický terorismus, náboženský terorismus, environmentální terorismus, vigitantistický terorismus, který se zaměřuje na „právo na pořádek“, útočící například na bezdomovce a terorismus typu „Single-issue“ namířený třeba proti potratům.¹⁴

Miroslav Mareš uvádí několik typologií terorismu, které jsou takřka totožné s výše uvedeným rozdělením, píše i o terorismu ekologickém neboli ekoterorismu, který své aktivity zaměřuje na ochranu životního prostředí, kde přímo se uvádí

¹² MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s.66. ISBN 978-80-7380-777-1.

¹³ Tamtéž. s. 67.

¹⁴ Ministerstvo vnitra České republiky: *dokumenty-terorismus* [online]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu.aspx>. [cit.2023-04-11].

formulace fenoménu jako: *násilného prosazování zájmů v rámci ochrany přírody a životního prostředí*.¹⁵

Ekoterorismus se však zařazuje do *monotematického terorismu*, který páchají jednotlivci či skupiny, kteří hájí určité problematické zájmy, patří do něj už zmíněný ekoterorismus, ale i tzv. „Single-issue“ který je namířený proti potratům. Se „Single-issue“ je třeba spojována osoba *Erica Roberta Rudolpha*, který za své přesvědčení spáchal několik bombových útoků, například v potratové klinice v Alabamě. Bombový útok provedl také během olympijských her v Atlantě v roce 1996, z tohoto útoku byl zpočátku vyšetřování nepravém obviněn Richard Jewell.¹⁶

Určení typologie terorismu, podobně jako jeho definiční vymezení, bývá někdy složité. Bohumil Milan Pikna rozděluje typologii terorismu do pěti základních kategorií: 1.) *terorismus vnitrostátní*, 2.) *regionální* nebo také *přeshraniční*, 3.) *mezinárodní* – kam může spadat i terorismus islamistický, 4.) *etatizovaný terorismus* typu Islámského státu, 5.) *globální terorismus* – mezistátní. Pikna poukazuje na problematické rozlišování mezi mezinárodním a globálním terorismem. Mezinárodní terorismus bývá někdy označován za terorismus globální. Označení "mezinárodní terorismus" se v současnosti používá v dokumentech OSN, USA i Spojeného království. Cílem mezinárodního terorismu je dosáhnout změn v zahraniční politice daného státu. Naproti tomu globální terorismus se zaměřuje na cílený zásah do celkového mezinárodního uspořádání s cílem prosadit politicko-ideologické změny podle představ teroristů.¹⁷

Dalším typem je *státní a nestátní terorismus*. Mezi důležité formy státního terorismu patří násilí namířené proti vlastnímu obyvatelstvu, sloužící k udržení moci. Projevuje se utiskováním, zavražďováním, mučením, bitím a zabíjením ze strany ozbrojených složek. Tento typ terorismus může být zaměřen na celou

¹⁵ MAREŠ, Miroslav. *Terorismus v ČR*, 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s.289. ISBN 80-903333-8-9.

¹⁶ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*, 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017, s.44-45. ISBN 978-80-244-5440-7.

¹⁷ PIKNA, Bohumil Milan. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice*, 2 vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 416. ISBN: 978-80-7380-783-2.

populaci nebo na určité skupiny lidí. Státní terorismus potlačuje hnutí odporu a umožňuje diktátorům a vládám uniknout během své vlády soudnímu stíhání a spravedlnosti za své činy. Dalším typem je státem podporovaný terorismus, jehož cílem je narušení cizí nepřátelské vlády. Stát se přímo nezapojuje do teroristických aktivit, nýbrž na vše dohlíží. Poslední formou je podpora nezávislých teroristických skupin v zahraničí formou finanční a materiální pomoci. Příkladem státu, který v nedávné minulosti praktikoval všechny tři formy, je Írán. Ještě dnes zastrašuje etnické menšiny na svém území, vraždí představitele opozice v exilu a zároveň poskytuje podporu teroristům z islámských organizací, jako je například hnutí *Hamás a Hizballáh*.¹⁸

Posledním typem terorismu, je *náboženský terorismus*, britský expert na terorismus Paul Wilkinson ho označuje také jako nábožensko-politický terorismus. Aktivity tohoto typu terorismu zesilují od poloviny 90. let 20. století a jsou odvozovány od náboženské příslušnosti. Hlavním cílem teroristů je plnit boží posláním a nastolit celosvětovou změnu, tito aktéři tak mají globální cíle, a proto se tato typologie bere jako velice nebezpečná. Náboženský terorismus spočívá v tom, že teroristé vyzdvihují kult mučedníka. V islámu se jedná o pojem *Šáhíd* – Mučedník. Mučednická smrt je cesta, která vede do ráje, proto se zvyšuje počet sebevražedných útoků, které jsou chápány jako služba bohu. Náboženští teroristé se málokdy přímo hlásí ke svým činům, připisují je božímu dílu a tvrdí, že jednali prostřednictvím Boha jako jeho vykonavatelé.¹⁹

¹⁸MĚCHOVÁ, Simona. Nové výzvy terorismu. Praha, 2008. Disertační práce. Vysoká škola Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce doc. PhDr. Lenka Šulová, CSc.

¹⁹ SOULEIMANOV, Emil. Terorismus: Pokus o terminologickou jasnost. In: SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus: pokus o porozumění*. 1. vyd. Praha 2010, s.43-47. ISBN 978-80-7419-038-4.

1.3 Metody terorismu

Terorismus může být proveden různými metodami, z nichž každá je nebezpečná a nepředvídatelná. Od útoků nožem po bombové atentáty, které si mohou vyžádat desítky či stovky mrtvých. Pachatelé těchto brutálních činů se neštítí ničeho. Některé metody jsou jednodušší, jiné složitější a vyžadují podrobnou přípravu. Například jednotlivec motivovaný zakázanou propagandou, který se ze dne na den rozhodne spáchat teroristický čin, si pravděpodobně vezme jen to, co má po ruce, a bude postupovat jednoduše – sáhne po chladné zbrani, popřípadě střelné, pokud ji má k dispozici. Jinak je to u osoby, která svůj čin plánuje dlouhodobě. Metodu provedení si pečlivě připraví, naplánuje strategii a místo provedení. Promyšlená a propracovaná metoda teroristického činu pak přináší větší brutalitu. Metody terorismu se mohou definovat takto: „jde o způsob provedení teroristického činu, kterým se teroristé snaží dosáhnout určitého cíle, bez ohledu na způsobené následky.“

V této podkapitole jsou uvedeny některé známé teroristické metody a blíže je přiblížena metoda sebevražedného terorismu, která z globálního hlediska patří mezi nejnebezpečnější.

K metodám terorismu můžeme zařadit i jeho podoby, které se dají rozdělit do tří částí. První je *demonstrativní terorismus*, víc než na násilí, se zaměřuje na politické soupeření, využívají metodu přilákání veřejnosti. Cílem je na sebe upozornit takovým způsobem, aby se o problému, který považují za nespravedlivý, začalo více diskutovat. Příkladem byla španělská teroristická organizace ETA, které nešlo o počty nevinných obětí, ale snažila se hlavně na sebe co nejvíce upozornit, třeba formou metod braní rukojmích a únosů, bombových útoků na politiky. Druhou podobou je *destruktivní terorismus*, oproti první jde už o útočnější a agresivnější činnost, do této podoby spadala organizace IRA, která se zaměřovala na vybrané významné politické představitele a zabíjela je. Třetí podobou je sebevražedný terorismus. Tato metoda terorismu se zaměřuje na

zabíjení co nejvíce nevinných lidí. Sebevražedné útoky patří v dnešní době mezi nejbrutálnější a nejagresivnější formy terorismu.²⁰

1.3.1 Metody terorismu používané na Blízkém východě

První metodu, která je zde představena, jsou *sebevražedné útoky*. Tato metoda je popsána blíže i v samostatné kapitole.

Metoda sebevražedných útoků, patří mezi nejvíce používané na Blízkém východě. Je založena na usmrcení co nejvíce lidí a způsobení velkých materiálových škod. Sebevražedné metody se využívají zvláště v oblastech izraelsko-palestinského konfliktu, kde jsou velice aktivní skupiny, jako je *Hamás*, *Hizballáh* či *Palestinský islámský džihád*. Další místo sebevražedných útoků je Irák, kde docházelo často k sebevražedným útokům na americká vojska a jejich spojenců. Další metoda používaná na Blízkém východě jsou *politické atentáty*, cílem této metody je usmrtit významné politické osobnosti nebo velvyslance. Mezi často používané metody patří také *únosy letadel, civilistů a vojáků*. S únosy letadel je hodně spjata Lidová fronta pro osvobození Palestiny, známá pod zkratkou LFOP. Únosy civilistů jsou hodně zaměřené na novináře, kdy cílem je na sebe upozornit a získat výkupné. Další teroristickou metodou na Blízkém východě jsou *masakry civilistů*, které se nejvíce dějí v oblastech izraelsko-palestinského konfliktu, například útoky na vesnice, městské čtvrtě, restaurace. V Iráku dochází často k zajištění civilistů a následně k jejich mučení či k jejich popravám. Mezi další metody terorismu patří *rozmístování podzemních náloží a min* či *rozmístování bomb na silnice*, tuto metodu s oblibou používá třeba Hamás anebo palestinská ozbrojená brigáda, Kassám.²¹

Zajímavé pohledy na nebezpečné metody terorismu Blízkého východu přinesl v roce 2022 David Borek. Televizní reportér, historik a politolog, který dnes působí

²⁰ EICHLER, Jan. *Terorismus a války v době globalizace*. Praha: Karolinum, 2011, s. 155-156. ISBN 978-80-246-1790-9.

²¹ ČEJKA, Marek. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*, 1. vyd. Brno: barrister & principal, 2007, s.115-116, 128-129. ISBN 978-80-87029-19-0.

jako stálý zahraniční zpravodaj na Blízkém východě a podrobně rozebírá současnou situaci v Izraeli a píše články o izraelsko-palestinském konfliktu. Sám Borek uznává, že současná situace je patrně momentálně neřešitelná. Borek popisuje některé teroristické metody Hamásu či Hizballáhu, už to nejsou jen útoky zblízka pomocí střelných či bodných zbraní, ale taktika spočívá dnes už i s pomocí zápalných balonů s hořlavinou. Balóny se snášejí nad izraelskou krajinou a hrozí výbuchem při dopadu. Většinou jsou sestřeleny nad opuštěnými oblastmi, ale i tak představují značné riziko. Další nebezpečnou metodou jsou kovové trubky naplněné výbušninami a jejich následném vypálení na obytná místa, dají se používat jak na kratší, tak i delší vzdálenosti. Tyto levné zbraně jsou snadno vyrobitelné a dokáží způsobit rozsáhlé škody na životech a majetku.²²

1.3.2 Pohled bezpečnostních složek

Kontrarozvědka a bezpečnostní agentura Spojeného království, známá pod zkratkou *MI5*, upozorňuje nejvíce na hrozby výbušnin, jako na jednu z největších nebezpečí ze strany teroristů. Tato používaná metoda je dávana do souvislosti s teroristickou IRA během potíží v Severním Irsku. V dnešní době je s touto hrozbou spojena hlavně islámské teroristická organizace. Známý je případ britského občana Richarda Reide, ovlivněného Al-Káidou, který se pokusil zničit dopravní letadlo metodou improvizované výbušniny ukryté v botách. Další nebezpečnou metodou, na které kontrarozvědka upozorňuje, jsou střelby a útoky zblízka, kdy teroristické skupiny organizovaly řadu střelb a útoků v těsné blízkosti. Kontrarozvědka *MI5* také varuje na možné nebezpečí použití chemických, biologických a radiologických zbraní, kdy teroristické skupiny mohou tyto nebezpečné materiály v budoucnu použít proti západním zemím, zatím ale k takovým útokům nedošlo.²³

²² BOREK, David. *Moje roky v Izraeli*, 1. vyd. Brno: BizBooks, 2023, s. 164.168, ISBN 978-80-265-1130-4.

²³ MI5.gov.uk: *Counter-terrorism* 2023 [online]. Dostupné z <https://www.mi5.gov.uk/terrorist-methods>. [cit.2023-11-11].

Zvláštní pozornost se v dnešní době věnuje také kyberterorismu. Jedná se o inteligentně páchanou metodu, která s rozvojem informačních technologií a zvyšující se globální digitální gramotností obyvatel nabývá na síle. Lidé dnes berou tyto technologie jako samozřejmost, ať už v práci nebo z pohodlí domova. Bohužel to vede i ke zvyšování počtu teroristických hrozeb a útoků v kyberprostoru.

Vyšetřovací orgán amerického ministerstva spravedlnosti, tedy Federální úřad pro vyšetřování (FBI), uvádí kybernetický terorismus, jako hrozbu, která může mít devastující účinky na fungování společnosti. Útoky hackerů na počítačové sítě a zneužití informací může znamenat hrozbu pro národní a ekonomickou bezpečnost, uvádí se například prodej zneužitých informací pro zločinné státy. Do budoucna se očekává zvýšený počet těchto útoků. Tuto globální bezpečnostní hrozbu bere FBI velice vážně a upozorňuje, že kyberteroristé se mohou nejvíce vyskytovat v různých online fórech, kde se můžou snažit nabízet a prodávat nezákonné zboží a služby, které lze v budoucnu použít ke kyberútokům. Mnoho těchto útočníků podniká útoky ze zahraničí a rafinovaně zastírají svou pravou identitu. FBI se zabývá nesčetnými snahami v boji proti tomuto hrozícímu nebezpečí, od zlepšení identifikace hrozeb a informací, až po kvalitní spolupráci s vládou.²⁴

Kyberterorismus je brán jako neletální forma terorismu. Obrovské nebezpečí spočívá v tom, že pokud by se teroristům povedl dokonalý útok na vnitřní systém, mohlo by to znamenat ovládnutí jaderných elektráren a způsobení až globální havárie, další útoky mohou být směřovány na vojenské systémy či továrny a způsobit nebezpečí k životnímu prostředí. Ve velkém ohrožení v dnešní době jsou i nemocnice, kdy tyto útoky mohou komplikovat práci zdravotnímu personálu.²⁵

²⁴ fbi.gov: *Terrorist methods* 2023 [online]. Dostupné z <https://www.fbi.gov/news/testimony/current-threats-to-the-homeland>. [cit.2023-11-11].

²⁵ FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*, 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017, s.71-72. ISBN 978-80-244-5440-7.

1.4 Sebevražedný terorismus

Tato metoda patří mezi nejnebezpečnější, protože aktéři provádění se soustřeďují na místa, kde je největší výskyt lidí a jediným cílem je napáchat co nejvíce škod na lidských životech. Tato kapitola zkoumá také charakteristické rysy a motivy provádění sebevražedného terorismu.

1.4.1 Definiční vymezení a charakteristika

Již někteří autoři se pokoušeli o určení definice sebevražedného terorismu, ale mnoho z nich se spíše zaměřili na určení charakteristických rysů. Je nutné si uvědomit, že tato metoda spadá přímo pod samotný pojem terorismus a od něho se odvíjí snahy a správné definiční vymezení sebevražedného terorismu.²⁶ Izraelský zpravodajský úředník a výzkumný pracovník pro studia národní bezpečnosti, *Yoram Schwitzer* definuje sebevražedný terorismus jako *politicky motivovaný, násilný útok*. Osobu provádějící tento čin přirovnal k sebevědomému jedinci, který *aktivně a úmyslně způsobuje sebeodpálením svoji smrt, jakož i smrt jím vybraným cílům*. Psycholožky *Khapta Akhmedová* a *Anne Speckhardová*, zabývající se studiem terorismem, mluví o sebevražedném jedinci. Jako o někom, kdo přímo jedná s cílem zabít a neohlíží se na skutečnost, že při akci zahyne i on sám. Poukazuje se na skutečnost, že i když nebude sebevražedná akce dokonána, pořád se přihlíží, že se jedná o sebevražedného aktéra, protože jeho přímý úmysl bylo zemřít a zabít. Někteří odborníci však ukazují na to, že akce sebevražedného terorismu nepřipouštějí žádnou naději na přežití pachatele. Italští univerzitní pracovníci *Luca Ricolfi* a *Paolo Campana* tuto problematiku spojují s koncepcí sebevražedné mise, kdy činitel akce nemá šanci utéct a zachránit se. Učitel vojenské akademie ve West Pointu, *Assaf Moghadan* poukazuje na tři znaky sebevražedné mise. Prvním znakem je, že pachatel jedná s jasným úmyslem tento čin provést, jeho myšlenka je zaměřená jen na tuto akci. Druhým znakem je

²⁶ DANICS Štefan, TUČEK Leoš. Opravdu rozumíme současné epidemii sebevražedných teroristických útoků? *Vojenské rozhledy*. 2008, roč. XVII, č. 2, s. 18. Dostupné z: https://www.vojenskerozhledy.cz/images/archiv_voj_rozhl/cele_cisla/rozhledy2008-2.pdf. [cit.2023-11-11].

pachatelův úspěch splnění. Mise bude úspěšná jen tehdy, pokud při akci zemře i on sám. Ve třetím znaku Moghadan zmiňuje, že není žádný plán útěku.²⁷

Radana Makariusová uvádí základní charakteristiku sebevražedného terorismu následovně:

- Sebevražedná akce je vždy součástí smrti sebevražedného útočníka.
- Sebevražedná akce má zastrašit i skupiny lidí, kterých se cíl útoku netýká.
- Taktika sebevražedného terorismu má spočívat v dokonalé přípravě více lidí, ne jednoho útočníka.
- Sebevražedná akce je po geografické stránce velmi široké téma, vyskytuje se takřka na všech kontinentech, jedná se o globální problém.
- Sebevražedný terorismus je brán jako jednoduchý prostředek, jak vykonat velký ničivý útok.
- Sebevražedný terorismus je dáván do souvislosti jak s náboženskými, tak i nenáboženskými (*sekulárními*) organizacemi.
- Motivy sebevražedného jednání jsou velmi široké, uctívání určitého vůdce, náboženské motivy, aktéři mohou jednat ve jménu pomsty či zastrašení.
- Sebevražedný terorismus je záležitost obou pohlaví. Na akcích se podílejí muži i ženy.
- Nelze jednoznačně určit profil sebevražedného jedince, liší se inteligence, motiv i věk aktérů.²⁸

²⁷ DANICS Štefan, TUČEK Leoš. Ideový a sociokulturní kontext sebevražedného útoku: proliferační mučednické subkultury. *Vojenské rozhledy*. 2009, roč. XVIII, č. 2, s. 53-55. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/bezpecnostni-prostredi/ideovy-a-sociokulturni-kontext-sebevrazedneho-utoku-proliferační-mucednicke-subkultury>. [cit.2023-11-11].

²⁸ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 161-163. ISBN 978-80-7380-777-1.

1.4.2 Motivace sebevražedných útoků

Motiv sebevražedného terorismu se dá rozdělit do dvou základních skupin. Skupiny motivované nábožensky a skupiny s nenáboženskými motivy, tedy sekulární. Na sebevražedného útočníka může být pohlíženo, jako na někoho, kdo spáchal čin za dobrou věc, většinou takto pozitivně bývá hrdinsky oslavován teroristickými skupinami, do které útočník spadal. Na druhé straně ale máme sebevražedného útočníka, jehož motiv mohl být založen na jeho bezvýznamném životě a touží po vykonání něčeho, po čem bude na dlouhá léta chválen a oslavován ve svém okolí. Máme tu ale i útočníky, kteří byli do sebevražedné akce naverbováni na základě vydírání či vyhrůžek k sobě samému nebo rodinných členů, je jim vyhrožováno násilím a smrtí. Motiv je v tomhle případě jasný – cílem je ochránit svou rodinu a vykonat to, co si tyto skupiny přejí. Jde o psychický nátlak, který v dnešní době je stále aktivní v místech, jako je Irák, Afghánistán, Pákistán. Podobné praktiky provádí také islamistická teroristická skupina *Boko Haram* působící na území Nigérie, Čadu, Nigeru a Kamerunu. Skupina provádí teroristické útoky na školy, obytná zařízení nebo vesnice, přičemž následně unáší mladé dívky a ženy a psychickým terorem se je snaží přinutit ke spolupráci v podobě sebevražedných akcí.²⁹

Sebevražedné teroristické akce jsou nejvíce spojovány s místy Blízkého východu. Uvádí se hlavně praktiky Hamásu, Hizballáhu, Islámského džihádu a také Al-Káidy. Tyto akce však používala i hinduistická organizace Tamilští tygři na Srí Lance. Do souvislosti se sebevražedným atentátem se někdy označuje (už zmíněný v kapitole typologie terorismu) pojem *šáhíd* – neboli mučedník, který položil život v boji proti nepříteli, tedy zahynul při džihádu. Samotný pojem džihád se dá chápat, jako závazek, úsilí, snaha každého muslima vyplývající z islámu, kdy může dojít až do násilné podoby typu obranné války islámu proti nemuslimům. Vymezují se čtyři typy džihádu. 1.) *džihád srdcem*, který se označuje také jako hlavní džihád, má podobu konání dobra. 2.) *džihád rukou*, 3.) *džihád jazyka*, 4.) *džihád mečem*, který má násilné podoby. Šáhíd může být označován jako „národní

²⁹ Tamtéž s.163-164.

hrdina“ a jeho boj je zaměřen proti Izraeli, Americe, či proti západním vojákům, tedy hlavním nepřátelům islámu.³⁰

Šáhíd-mučeník, který v boji zemřel za svou víru, se označuje jako dokonalý mučedník tedy *aš-šáhíd*, *al-kámil*. Pojem šáhíd nemusí ale vždy znamenat mučedníka, který zemřel při boji proti nepříteli, ale může mít i podobu muslima, který zemřel při cestě za poznáním víry nebo studijní cestě. Každopádně každý šáhíd má mít zaručeno místo v islámském ráji.³¹

1.4.3 Podoby provádění sebevražedných akcí

Sebevražedné teroristické metody mají v dnešní době různé podoby provádění. Vynalézavost teroristických aktérů prochází vývojem, vymýšlejí se rafinovanější podoby například přes nerozpoznatelná ukrytí na lidském těle, až po instalaci bombových zařízení v těžkých nákladních vozidlech, kdy útočník se odpálí. Cíl ale zůstává vždy stejný – co nejvyšší počet lidských obětí. V poslední části této podkapitoly se přiblíží některé sebevražedné operace skupin a jejich způsob provedení.

Marek Čejka uvádí metody násilí v druhé intifádě, kde popisuje sebevražedné akce islámského palestinského džihádu a Hamásu, založené na metodě výbušných opasků. Tyto sebevražedné metody byly zaměřeny proti Izraeli. Šlo o výbuchy ve veřejné hromadné dopravě, kavárnách a restauracích, nočních klubech nebo na Hebrejské univerzitě, jehož byl Čejka i přímým svědkem. Ve druhé intifádě se rovněž poprvé objevily i ženy a děti, jako sebevražedný atentátníci. Tyto akce měly za následek tvrdé izraelské protiteroristické operace. Čejka uvádí také největší sebevražedné atentáty, které byly spáchány palestinskými teroristickými organizacemi. Šlo například o známou diskotéku Delfinárium v Tel-Avivu v roce 2001. Organizace Hamás měla také téhož roku na svědomí útoky v jeruzalémské pizzerii Sbaro, nebo útok na Třidu ben Jehudy.

³⁰ ČEJKA, Marek. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*, 1. vyd. Brno: barrister & principal, 2007, s.53, 167,176. ISBN 978-80-87029-19-0.

³¹RADĚJ, Tomáš. Sebevražedný terorismus – kult mučedníka v islámu. In: SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus: pokus o porozumění*. 1. vyd. Praha 2010, s.186. ISBN 978-80-7419-038-4.

Hamás útočil i na restauraci v Haifě, autobusové linky v Jeruzalémě, známé jsou také krvavé útoky o židovským svátku.³²

Sebevražedný terorismus je úzce spjat s datem 11. září 2001, ačkoliv se jedná o známý historický milník, nebude se pro potřeby bakalářské práce dále podrobněji rozebírat. V následujícím období docházelo k nárůstu sebevražedných akcí, které se zaměřovaly na západní civilisty a vojska. V dnešní době se sebevražedné útoky neomezují pouze na Blízký východ, ale rozšířily se i do dalších zemí, jako je Maroko, Indonésie, Uzbekistán či Rusko. Některé útoky můžeme spojit s islámskými teroristickými organizacemi, ale v jiných případech můžeme hovořit o radikálních skupinách, které byly teroristickými organizacemi negativně ovlivněny.³³

Sebevražedný terorismus je nebezpečná metoda dnešní doby. Jedná se o velice složité téma, a proto tato podkapitola se snažila uvést jeho základní rysy, motivy a formy provedení.

2. Formy globálního terorismu

Na přelomu 20. a 21. století začal být islámský terorismus vnímán jako rostoucí hrozba pro civilní obyvatelstvo. Teroristický útok Hamásu ze 7. 10. 2023 je další připomínkou, že terorismus představuje trvalou hrozbu pro globální bezpečnost. Svět se čím dál tím více ocitá pod tíhou ničivých teroristických útoků.

2.1 Nebezpečí islámského terorismu

Islámský terorismus představuje bezpečnostní hrozbu dnešní doby. Já vnímán jako závažná globální hrozba. Pod nebezpečím islámských teroristů se ocitly nejen Spojené státy americké, ale i celá Evropa, Asie a Afrika.

³² ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina*, 5 vyd. Brno: Books-Pipes, 2022, s. 220, 223. ISBN: 978-80-7485-254-1.

³³ RADĚJ, Tomáš. Sebevražedný terorismus – kult mučedníka v islámu. In: SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus: pokus o porozumění*. 1. vyd. Praha 2010, s. 192-195. ISBN 978-80-7419-038-4.

Někteří odborníci, mezi které patřil i německý sociolog Ulrich Beck, se shodují v tom, že kromě finančních a ekologických krizí ve světě je třeba řešit také problematiku hrozby terorismu ze strany islámistů. Je potřeba se zaměřit na globální bezpečnost spojené s hrozbou terorismu a také na otázky bezpečnosti Evropské unie. Jako největší hrozba spojená s islámským terorismem představuje možné zneužití zbraní hromadného ničení (ZHN). Společnost si musí uvědomit, že tato hrozba může významně ovlivnit světové dění, strategie islámského terorismu se zaměřuje na ovlivnění západních zemí a jejich spojenců, hlavním cílem je tyto země donutit k porážce. Islámský terorismus byl donedávna spojován se jménem Usáma bin Ládina a jeho nepřátelskou ideologií zaměřenou na americké hodnoty a jejich spojenců.³⁴

V dnešní době dochází ve světě k teroristickým útokům, které páchá Islámský stát, který se začal postupně formovat a postupně navazovat na Al-Káidu. Za posledních deset se v ohrožení ocitla hlavně Evropa, známé jsou útoky v Paříži, Bruselu, Berlíně, Manchesteru, Istanbulu či Vídni, kdy bylo zraněno či usmrceno mnoho občanů. Dnes se do popředí dostává hlavně nebezpečný *Hamás*, *Hizballáh*, *jemenští vzbouřenci* a *miliční složky* působící v Íránu.

Hlavním cílem islámského terorismu je vytvoření světa k obrazu svému, tedy „světového chalífátu“. Islámský stát byl nejvíce aktivní v Iráku a Levantě (ISIL), poté v Sýrii (ISIS). Přelomový byl rok 2014, kdy se postupně do popředí Islámského státu dostal *Abú Bakr al-Baghdádí*, označovaný za emíra, který se soustředil svou úspěšnou dobovačnou aktivitou na města Mosul, Tikrít a další města v oblastech severní části Iráku, následně byl vyhlášen pro své stoupence název Islámský stát. Islámský stát se v dnešní době řadí mezi nejnebezpečnější teroristické uskupení.³⁵ V roce 2019 se do popředí Islámského státu dostal *Abú Husajn al-Hášimí al-Kurajší*, který se stal třetím chalífou Islámského státu (IS). O jeho identitě se ví jen málo, jelikož Islámský stát zveřejňuje o svých členech jen minimum informací. Předpokládá se, že zastával významné pozice v IS, včetně

³⁴PIKNA, Bohumil Milan. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice*, 2 vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 393-395. ISBN: 978-80-7380-783-2.

³⁵PIKNA, Bohumil Milan. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice*, 2 vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 397-398. ISBN: 978-80-7380-783-2.

vedení vojenských operací a šíření propagandy. Dne 3. února 2022 bylo oznámeno, že americkým ozbrojeným silám se podařilo tohoto nebezpečného vůdce zneškodnit. Vojenská operace provedla akci, při níž došlo k výbuchu bomby. Husajn al-Hášimí al-Kurajší, a několik dalších nebezpečných osob byli zabití.³⁶ Jeho smrt představuje další ránu pro IS a oslabuje jeho vedení. Není jasné, kdo ho nahradí, a to může vést k vnitřním bojům o moc v IS. Veliké nebezpečí může spočívat dále v tom, že IS se může pokoušet jeho smrt pomstít, což by mohlo vést k dalšímu nárůstu násilí.

Dne 7. října 2023 podnikl *Hamás* na Izraelském území teroristický pozemní útok, který pro celosvětové dění znamená aktuální bezpečnostní hrozbu. Násilí začalo, když ozbrojenci z palestinského islamistického hnutí prolomili militarizovanou hranici s Gazou o šabatu, posledním dni židovského svátku Sukot. Následně bylo vypáleno několik raket a začal pozemní útok. Izraelským bezpečnostním složkám trvalo tři dny, než získaly na území znovu kontrolu. O několik dní později oznámily izraelské úřady předběžnou bilanci více než 1400 lidí zabitých teroristy *Hamásu*. V rozhovoru pro *Al-Džazíru*, zástupce *Hamásu* Saleh al-Aruri prohlásil, že se do útoku ze 7. října zapojilo přibližně 1200 bojovníků.³⁷

Svět reagoval na tento teroristický útok následovně. *Spojené státy* rázně odsoudily tyto útoky teroristů namířené proti civilistům Izraele. Terorismus nemá a nikdy nemůže mít opodstatnění. Podobně se vyjadřovala také Kanada, Spojené království nebo Ukrajina a další země. Prezident Ukrajiny Volodymyr Zelenskyj prohlásil, že Ukrajina odsuzuje teroristické útoky *Hamásu* namířené proti Izraeli. *Saúdská Arábie* se k teroristickému útoku vyjádřila následovně: arabské státy uznávají suverenitu Izraele a nadále s ní budou navazovat diplomatické vztahy. Propalestinský postoj pronesl *Katar*, který uvedl, že Izrael je přímo zodpovědný za probíhající vyhrocení kvůli neustálému porušování práv vůči palestinskému lidu. Útok *Hamásu* oslavoval Írán, který pogrataloval palestinským bojovníkům za

³⁶ Live Updates: *U.S. Evacuated 10 Civilians During Raid, Pentagon Says*. *The New York Times* [online]. 2022. Dostupné z <https://www.nytimes.com/live/2022/02/03/world/us-raid-syria-isis#us-raid-syria>. [cit.2024-01-03].

³⁷ *Israel social security data reveals true picture of Oct 7 deaths* 2023 [online]. AFP. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/live-news/20231215-israel-social-security-data-reveals-true-picture-of-oct-7-deaths>. [cit.2024-01-03].

skvěle zvládnutou akci a doufá ke konečnému osvobození Palestiny. V podobném duchu se vyjadřovala také Sýrie. *Hútióvé* v Jemenu, kteří ovládají hlavní město Saná, vyjádřili podporu této zvládnuté bojové operaci. Vojenská operace byla označena za spravedlivou bitvu o důstojnost. Hamásu pogrataloval také libanonský *Hizballáh*, který je spojencem Íránu a Sýrie. Hizballáh uvedl, že tato vojenská operace je vzkazem všem těm, kteří usilují o spřátelené vztahy s Izraelem. Hizballáh je v dnešní době stále nebezpečnou teroristickou organizací, je dlouhodobě podporován Íránem. Hizballáh se také dlouhodobě snaží o zničení Izraele.³⁸ Samotný Hizballáh má disponovat silou až 200 000 raket. Ve výzbroji má dále íránské letouny a počet jeho bojovníků se pohybuje v řádu několika tisíců, výzkumy uvádí přibližně 30 000 bojovníků. Společná vojenská cvičení podnikají s velmi početnými íránskými revolučními gardami, což může představovat další nebezpečí pro globální bezpečnost.³⁹

David Borek v roce 2022, ještě před teroristickým útokem Hamásu, popsal svůj příběh o nejnebezpečnější výpravě, kterou kdy podnikl. Podařilo se mu dostat do Gazy přes přísnou hraniční kontrolu a zúčastnit se tiskové konference se současným předsedou hnutí Hamás *Ismáilem Haníjou*. Haníja odsoudil označení palestinského odporu za terorismus a ospravedlňoval ho s tím, že Palestinci na něj mají právo. Zároveň tak výstižně ukázal jeden ze zásadních rysů izraelsko-palestinského konfliktu: *To, co je pro jedny terorismus, je pro druhé legitimní odpor*. Terorismus je označení pro padouchy a zlo, zatímco bojovníci za svobodu jsou hrdinové a absolutní dobro. Jakmile se překročí dělící linie, tak každý má na tuto problematiku svůj pohled a dochází k prohazování rolí: kdo vlastně páchá terorismus? Zároveň také ukazuje pohled Izraelců na hrozby terorismu z Gazy. Někteří problém zcela popírají a věří, že tyto násilné činy jednoho dne zmizí. Další věří, že problematika vyřeší rozsáhlá vojenská akce a teroristé budou zničeni. Pak tu máme názory, že jen smlouvání s Hamásem může nastolit mír. V Izraeli žijí ale

³⁸ Armádní noviny. *Svět reaguje na vojenský útok Hamasu proti Izraeli*. 2023. [online]. Dostupné z: <https://www.armadninoviny.cz/svet-reaguje-na-vojensky-utok-hamasu-proti-izraeli.html>. [cit.2024-01-03].

³⁹ Echo24.cz. *Srovnání Izraele, Hamasu a Hizballáhu*. 2023 [online]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/HPtEc/zpravy-svet-srovnani-izraele-hamasu-a-hizballahu>. [cit.2024-01-03].

i lidé, kteří jsou v neustálé depresi a strachu o svůj život. Poslední skupinu tvoří lidé, kteří jsou se současnou situací smíření.⁴⁰

Vážné nebezpečí představují i jemenští Húsijští (Húsíové – též označení Hútíové) rebelové, kteří jsou sponzorováni a vyzbrojováni z Íránů. Jedná se o nestátní vojenskou sílu v regionu. Povstalecké hnutí Hútíů, podporované Íránem, od října 2023 provedlo více než 100 útoků na lodě směřující do Izraele. Útoky ohrožují bezpečnost námořní dopravy v Rudém moři a vyvolávají mezinárodní znepokojení, tyto akce lze považovat za „námořní terorismus“. Hútíové vyhrožují, že nepřestanou, dokud Izrael neukončí válku s v Pásmu Gazy. Jejich velká část zbraní pochází z Íránu. Husijští rebelové jsou vybavení například drony, balistickými raketami, nebo ručními palnými zbraněmi v řádu tisíců kusů. Početní stav rebelů činí přibližně 20 000 mužů. Teroristické útoky Hútíů ohrožují klíčovou trasu pro přepravu ropy a zkapalněného zemního plynu z Blízkého východu do celého světa. Mohou vést k narušení dodávek a růstu cen energií s negativním dopadem na globální ekonomiku. Ministr obrany Velké Británie Grant Shapps prohlásil, že Spojené státy americké a Velká Británie jsou připravena proti těmto teroristickým útokům ihned vojensky zasáhnout.⁴¹

Další hrozbu pro globální bezpečnost představují íránské revoluční gardy (IRGC), které jsou pověřeny obranou íránského revolučního režimu. Jedná se o samostatnou bojovou složku. V současné době tvoří velmi početné pozemní síly s pěchotou, obrněnými silami, dělostřelectvem a protivzdušnou obranou. Dále námořní a vzdušné síly. IRGC disponují 150 až 190 000 ozbrojenými členy a své stavy dále navyšují. Zaměřují se na zájmy Spojených států amerických, Izraele, Saúdské Arábie a Spojených arabských emirátů. Pravidelně dodávají vojenské vybavení libanonskému Hizballáhu. Spojené státy americké, Bahrajn, Saúdská

⁴⁰ BOREK, David. *Moje roky v Izraeli*, 1. vyd. Brno: BizBooks, 2023, s. 150-152, 169-170. ISBN 978-80-265-1130-4.

⁴¹ Aktualne.cz. *Válka v Rudém moři*: 2024. [online]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/valka-v-rudem-mori-infografika/r~4c50070cbaaf11ee8d680cc47ab5f122/?fbclid=IwAR18zFYzR6toXpWImUsEFDyO7gxrQ6t3HoX8RvELuAngDVYLJ3BxNCJouHQ>. [cit.2024-01-03].

Arábie a Švédsko označily IRGC za teroristickou organizaci, která představuje aktuální globální hrozbu.⁴²

Radana Makariusová uvádí, že počátky islámských hrozeb jsou zásluhou situace v Iráku po dopadení Saddáma Husajna. To vše mělo za následek, že v Iráku vzniklo vhodné strategické arabské prostředí pro vznik Islámského státu.⁴³

Samotné slovo islamismus může mít několik podob. Nemusí vždy znamenat nebezpečí nebo být hned spojováno s násilnými činy. Tato problematika se dá vysvětlit několika způsoby. Pojem islamismus se dá rozdělit na: politický islám, fundamentalismus, umírněný islamismus a radikální islamismus.⁴⁴

Politický islám se prolíná s politikou, sem můžeme zařadit také označení *politicky aktivistický islám* nebo *islám jako politická ideologie*. Další označení je fundamentalismus, celým názvem islámský náboženský fundamentalismus. Marek Čejka tento pojem popisuje doslova jako: *hluboce konzervativní teologické pojetí islámu, vycházejícího z různých tradicionalistických či revivalistických koncepcí islámu*.⁴⁵ Umírněný islamismus se snaží o mírumilovný, demokratický způsob islámu. Dá se chápat jako muslimská obdoba křesťanské demokracie. K umírněným islamistům můžeme zařadit třeba tureckou vládní stranu AKP (Strana spravedlnosti a rozvoje). Opakem umírněného islamismu je radikální islamismus, který může být chápán různě, patří sem například pietistické, puritánské, ultrakonzervativní skupiny bez politického charakteru. Nebo radikální islámisté, jejichž cílem je nastolení chalífátu. Islámisti vyznávající násilí, páchání teroristických činů, zabíjení bezvěrců, politiků, prostých civilistů, západní obyvatele, typickým příkladem je již zmíněná Al-Káida či Islámský stát.⁴⁶

⁴² United States Department of State. *The terrorist organization Iranian Revolutionary Guard Corps (IRGC-QF)* 2023. [online]. Dostupné z: https://www.dni.gov/nctc/ftos/irgc_fto.html. [cit.2024-01-03].

⁴³ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s.184-185. ISBN 978-80-7380-777-1.

⁴⁴ ČEJKA, Marek. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*, 1. vyd. Brno: barrister & principal, 2007, s.89. ISBN 978-80-87029-19-0.

⁴⁵ ČEJKA, Marek. *Korán, Meč a volební urna. Zdroje a podoby islamismu*, 1 vyd. Praha: Academia, 2020, s.21. ISBN: 978-80-200-3014-6.

⁴⁶ ČEJKA, Marek. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*, 1. vyd. Brno: barrister & principal, 2007, s.89. ISBN 978-80-87029-19-0.

2.1.1 Islámský stát a jeho propaganda

Islámský stát k získání svých spojenců, přívrženců či sympatizujících podporovatelů využívá několik způsobů. V dnešní době se nabízí možnost různých propracovaných propagandistických metod, jedna z nich je například prostřednictvím internetu, nahrávání a publikování zakázaného obsahu, využívání tiskovin, videí, ukázat pohled na současnou problematiku, psychologicky zapůsobit.

Propaganda džihádu vždy patřila mezi silné stránky Islámského státu. Strategie postupného budování chalífátu byla založena na oslovení co nejvíce zahraničních sympatizantů a dobrovolníků. Velkým úspěchem bylo i to, že se jednalo o lidi ze západní Evropy, což samozřejmě vyvolávalo veliké obavy. Jako velice efektivní propagandistická metoda se ukázala náborová strategie s využitím internetových sociálních sítí typu Facebook nebo Twitter, nahrávání videí na největší internetový server pro sdílení – YouTube, vše mělo za následek příliv mladých muslimů například z Německa, Francie či Velké Británie a dalších zemí.⁴⁷ Samotná propaganda džihádistického hnutí představuje globální hrozbu. Využívání internetu pro tyto nebezpečné účely dává teroristickým islamistickým organizacím značnou výhodu. Spočívá v rychlosti a snadnosti šíření potřebných informací s cílem oslovit masové publikum. Autoři Manuel R. Torres, Javier Jordán a Nicola Horsburgh rozdělují vývoj propagandy do tří fází: 1. fáze – zaměřovala se na jednoduše psané informace, klasické audionahrávky a později i videonahrávky. Hlavním aktérem byla Al-Káida v éře Usámy bin Ládina, který promlouval ke svým přívržencům. Další aktivní organizací byla Ozbrojená islámská skupina v Alžírsku, která vydávala magazín *Al-Anšár*. Vzhledem k nízké dostupnosti a technickým nedostatkům internetu bylo jeho využití v této fázi minimální. 2. fáze: dala by se označit za vrchol éry Al-Káidy, kdy si získala globální pozornost. Propaganda se zaměřovala na získání muslimské společnosti pro boj proti Spojeným státům americkým a jejich spojencům. Al-Káida začala využívat televizní stanici Al-Džazíru k šíření vlastních zpráv a ideologie, která se zaměřovala na metody vražd a únosů. Vznikaly také webové stránky a internetová fóra spjatá s Al-Káidou.

⁴⁷ ČEJKA, Marek. *Korán, Meč a volební urna. Zdroje a podoby islamismu*, 1. vyd. Praha: Academia, 2020, s.221. ISBN: 978-80-200-3014-6.

Známý je internetový web *alned.com*. 3. fáze: v tomto období se internet stal již hlavním nástrojem propagandy zaměřené na evropské státy s cílem ukončit jejich vojenskou spolupráci se Spojenými státy americkými. Džihádistická propaganda dosáhla značného rozmachu. Šířily se texty, audio i videonahrávky v mnoha světových jazycích. Propaganda využívala metody zastrašování a snažila se získat nové spojence. Stále více se prosazovaly online magazíny a materiály cílené na specifické publikum.⁴⁸

Mezi nejznámější magazíny využívané v rámci propagandy patří džihádistický online časopis *Inspire*. První číslo vyšlo v létě roku 2010 a za jeho vznikem stojí Al-Káida. Název magazínu předurčuje jeho cíl – inspirovat věřící k boji. *Inspire* se orientuje na džihádistické bojovníky, monitoruje plány a akce nepřátel, propaguje násilný džihád a zdůrazňuje, že tato propagace je povinností každého muslima. Hlavním účelem magazínu je motivovat muslimy k teroristickým útokům na Západě a k aktivaci takzvaných "teroristů-osamělých vlků" k útokům na civilisty. Dále se zaměřuje na nábor nových členů džihádistického hnutí, zastrašování nepřátel a vyzdvihování ideologie Al-Káidy a globálního džihádu. Dalším online magazínem je *Dabig*, který vychází pravidelně každý měsíc od roku 2014. Autorem časopisu je Islámský stát a věnuje se událostem týkajícím se pouze IS. Největší důraz klade na rozvoj chalífátu a zdůrazňuje, že jen IS vyznává skutečnou pravdu. Cílové publikum je rozděleno na dvě skupiny: muslimy po celém světě, kteří jsou vnímáni jako budoucí členové a přívrženci, a nepřátelé IS, včetně nevěřících, kteří jsou skrze propagandu zastrašováni. Třetím významným online magazínem je *Azan*. První číslo vyšlo v květnu roku 2013 a za jeho hlavního autora je pravděpodobně pákistánský Talibán, i když tato otázka není přesně známá. Magazín, podobně jako předešlé dva, se snaží o nastolení celosvětového džihádu a nového světového pořádku. Příspěvky se zaměřují hlavně na situaci v Pákistánu a Afghánistánu, nábor nových bojovníků, motivaci muslimské společnosti, zastrašování nepřátel a jejich porážku.⁴⁹

⁴⁸ PLICKOVÁ, Kateřina. *Propaganda džihádu*, 1. vyd. Brno: Barrister Principal, 2016, s.33-37. ISBN: 978-80-7485-113-1.

⁴⁹ Tamtéž. s. 39-42, 52-55, 60-61.

2.1.2 Nebezpečí navrátilivších bojovníků

Tato část kapitoly se věnuje problematice zahraničních a poté navrátilivších bojovníků. Jedná se o osoby, které se vrátily do svých domovských zemí po účasti v bojích ve službách IS. Tito bojovníci představují potencionální bezpečnostní hrozbu pro své domovské země, protože mohou být motivováni k pokračování v teroristické činnosti. Navrátilivší bojovníci mohou také mít přístup k důležitým informacím o vnitřních operacích Islámského státu, které by mohly být použity k plánování dalších útoků. Nicméně je potřeba této hrozbě čelit, podnikat potřebná bezpečnostní opatření a spolupracovat ve vývoji účinných strategií k potlačení této bezpečnostní hrozby.

Zahraniční bojovníci mohou být označováni jako občané cizího státu, kteří se rozhodli stát se členy IS. Bojovat do jejich řad přišlo mnoho cizinců z Tuniska, Libye, Sadské Arábie, Čečenska a dalších muslimských zemí. Z EU se jedná hlavně o bojovníky z Velké Británie, Francie, Belgie, Německa, Nizozemska a dalších zemí. Mezi známé zahraniční bojovníky patřil například *Jihadi John*, známý pod pravým jménem Mohammed Emwazi. Tento rodák z Velké Británie se rozhodl stát se tváří IS, většinou vystupoval na videích a vraždil rukojmí. Jeho osud však nebyl spojený s návratem zpět do své vlasti, ale oficiálně měl zahynout při americko-britském náletu. Dalším známým zahraničním bojovníkem byl Němec *Denis Cuspert*, tento bývalý rapper, který absolvoval vojenský výcvik v Sýrii, rovněž zahynul při vojenském náletu. V roce 2015, v době, kdy Islámský stát dosahoval úspěchů, bylo zjištěno, že počet zahraničních bojovníků v Sýrii a Iráku dosahuje k počtu 30 tisíc, jen kolem 6 tisíc bojovníků přišlo z Tuniska. Ze západní Evropy jich přišlo kolem 5 tisíc. Menší počet lidí odešlo naopak ze Spojených států. Samotné zapojení do bojů na straně IS není pro zahraniční bojovníky jednoduché. Uvádí se, že je přijat jen ten, kdo má osobní doporučení jiného bojovníka, následuje několikátýdenní bojový výcvik a průprava v náboženské tematice, po tomto výcviku nastupuje nový člen na frontu anebo pracuje jako hlídková stráž či střeží jiné důležité objekty.⁵⁰ Aktuální bezpečnostní hrozba, kterou představují

⁵⁰ NOVÁK, Martin. Cizinci ve službách Islámského státu. In: BERÁNEK, Ondřej. OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Islámský stát: Blízký východ na konci časů*. 1.vyd. Praha: Academia, 2016, s.40-42. ISBN: 978-80-200-2654-5.

navráťivší bojovníci je problém na globální úrovni. Problematika terorismu a EU je samostatně rozebrána ve 4. kapitole této práce, nicméně zde jsou uvedeny některé informace týkající se této problematiky. Vydané zprávy Europolu TE-SAT postupně varují, že bezpečnostní hrozby stoupají a jsou ovlivněny příchodem navráťivších teroristických bojovníků, který se vrací zpět do svých domovů, členských států Evropské unie. Veliké nebezpečí spočívá se šířením islámské ideologie, šíření propagandy na domovském území, které vede až k páchání teroristických akcí. Dále zprávy TE-SAT zdůrazňují, že tito navráťivší bojovníci mají zkušenosti s bojovým tréninkem používání výbušnin. Problematika zahraničních a navráťivších bojovníků se objevuje pravidelně na jednání Rady EU a Evropské rady s programem bezpečnostních opatření. Tímto problémem se zabývá také Evropské centrum boje proti terorismu (ECTC). Byla vydána směrnice, která reagovala vzrůstající počet teroristických útoky, bylo zde přímo zmíněno: *vracející se zahraniční bojovníci představují zvýšenou bezpečnostní hrozbu pro všechny členské státy Evropské unie. Dále že: členské státy čelí zvýšené hrozbě od jednotlivců, které se inspirovali anebo kterým dávají pokyny teroristické skupiny působící v zahraničí.*⁵¹

Ne však všichni navráťivší bojovníci mají v úmyslu páchat na domovském území teroristické činy, na některé z nich dopadají také psychologické problémy z prožitých bojů, snaží se tak bezproblémově zapojit zpět do běžného života. Norský politolog *Thomas Hegghammer* ve svých studiích uvedl, že poměr příprav útoků na domácí půdě je v poměru 1:9. Na závěr je potřeba zdůraznit, že nebezpečí navráťivších bojovníků nepředstavuje zanedbatelné riziko, významná hrozbu představuje individuální zradikalizovaný jedinec, který se inspiroval z teroristických útoků a nemusí mít ani bojové zkušenosti ze zahraničí. Politologové *Thomas Hegghammer* a *Petter Nasser* na základě svých podrobných analýz dospěli

⁵¹ GALOVCOVÁ, Ingrid. K problematice zahraničních teroristických bojovníků. In: JELÍNEK, Jiří a kol. *Terorismus-základní otázky trestního práva a kriminologie*. 1.vyd. Praha: Leges, 2017, s.204-208. ISBN: 978-80-7502-256-1.

k názoru, že dvojnásobek teroristických útoků je výhradně ze strany sympatizantů IS než útoků navrátiivších bojovníků působících v řadách IS.⁵²

3. Terorismus a Evropská Unie

Evropská unie (EU) se dlouhodobě snaží o potlačení hrozeb terorismu a podniká řadu bezpečnostních opatření, je kladen důraz na zlepšování a vyvíjení se komplexní ochrany. Hlavním cílem Evropské unie je zabránit nebezpečným útokům a hrozbám, hledat účinné cesty, jak s terorismem bojovat skrze mezinárodní spolupráci, klade se veliké úsilí na spolupráci s členskými státy v oblasti bezpečnosti a celkové vzájemné pomoci. Členské státy usilují také o zlepšení spolupráce, jako je předávání si vzájemných informací v dané problematice, informace o šíření teroristického obsahu a propagandy, zlepšování se v prevenci proti náboru do teroristických organizací. Evropská unie si je vědoma, že boj proti terorismu je nesnadný a dlouhodobý úkol, je však odhodlána podnikat taková bezpečnostní opatření, aby ochránila své občany před teroristickými hrozbami a včas dokázala reagovat na případné teroristické útoky.

3.1 Terorismus z pohledu Evropské unie

Evropská unie přijala jeden z klíčových dokumentů, který je znám pod názvem: *Společný postoj rady EU pro užití zvláštních opatření k boji s terorismem* (2001/931/SZBP). EU se již několikrát snažila vymezit terorismus a upravit právní pohled na něj. Společný postoj 2001/931/SZBP hraje důležitou roli v boji proti terorismu v EU.⁵³ Teroristickým činem se se v článku jedna tohoto dokumentu rozumí, pokud se někdo dopustí anebo plánuje:

⁵²DITRYCH, Ondřej. Zahraniční bojovníci v řadách Islámského státu: Nová internacionála? In: BERÁNEK, Ondřej. OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Islámský stát: Blízky východ na konci časů*. 1.vyd. Praha: Academia, 2016, s.229-232, 234. ISBN: 978-80-200-2654-5.

⁵³ DANICS, Štefan a kol. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty*, 1 vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022, s.79. ISBN: 97880-7251-539-4.

I.) závažného zastrašení obyvatelstva

II.) protiprávní přinucení vlády nebo mezinárodní organizace k určitému jednání nebo nečinnosti

III.) závažné narušení nebo zničení základních politických, ústavních, hospodářských nebo sociálních struktur země nebo mezinárodní organizace

Příklady teroristických činů:

a) útoky ohrožující lidský život s možným následkem smrti

b) útoky ohrožující tělesnou integritu člověka

c) únos nebo braní rukojmí

Dále také:

d.) způsobení velkých škod vládním, veřejným zařízením, dopravnímu systému, infrastrukturu (včetně informačního systému), pevným plošinám na kontinentálním šelfu, veřejným místům nebo soukromému majetku: ohrožení lidských životů nebo značné hospodářské ztráty.

e.) zmocnění se letadla, lodi nebo jiných prostředků veřejné či nákladní dopravy

f.) protiprávní aktivity s nebezpečnými materiály, jako je Výrobu, držení, získání, přepravu, dodání nebo užití: zbraní, výbušnin, zbraní jaderných, biologických nebo chemických. Výzkum a vývoj Biologických a chemických zbraní

g.) ohrožení životů – vypouštění nebezpečných látek, zakládání požárů, vyvolání povodní, zavinění výbuchů

h.) narušení dodávek vody, energie či jiného základního zdroje ohrožuje tím tak lidské životy.

i.) výhrůžka některého jednání uvedeného v písmenech a) až h);

j) vedení teroristické skupiny;

k.) účast na teroristické skupině, ať už dodáváním informací, materiálu, financí, s vědomím podpory její trestné činnosti, je nepřípustná.⁵⁴

Kdy teroristickou skupinou se rozumí: strukturované sdružení více než dvou osob existující po delší dobu, které se snaží páchat teroristické činy. Strukturovaná skupina není nahodile vytvořena pro bezprostřední teroristický čin, členové nemají striktně definované úlohy, ani není nutná kontinuita členství či rozvinutá struktura.⁵⁵

3.2 Protiteroristická politika Evropské unie

Hlavním cílem protiteroristické politiky EU je chránit občany proti teroristickým útokům, účinně zlepšovat spolupráci mezi členskými státy EU v boji proti terorismu, ale zároveň respektovat lidská práva a svobody. Zaměřovat se na prevenci, legislativu, rozvoj a pracovat ve věcech důležitých pro trestní řízení a trestního práva.

Problematika EU a její bezpečnostní situace se dá rozdělit do dvou aspektů. 1.) aspekt bezpečnosti vnitřní, 2.) aspekt bezpečnosti vnější. Po přijetí Amsterodamské smlouvy si EU vymezila jako hlavní cíl – zajištění vysoké úrovně bezpečnosti. Terorismus byl označen, jako závažná trestná činnost. V září 2001, v návaznosti na teroristické útoky v USA, vznikají dva zásadní dokumenty Evropské rady, které reagovaly na tyto mimořádné události a řešily konkrétní kroky. Jedním z kroků bylo uznání vojenské odvety Spojených států v Afghánistánu za „legitimní“, dále bylo vyzýváno k celosvětové koalici proti terorismu, kdy nejdůležitější je však *dodržování a respektování základních svobod*. Zároveň byl přijat Akční plán Unie na boj proti terorismu, který stanovil, že pod mandátem OSN bude EU přijímat základní principy a cíle protiteroristické politiky. Zesílila se spolupráce v justičních a vnitřních věcí, bylo přijato několik

⁵⁴ Evropský parlament a Rada Evropské unie. *Směrnice Rady 2001/93/ES ze dne 12. prosince 2001 o boji proti terorismu*. Úřední věstník EU. [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32001E0931&fbclid=IwAR3rk5KLNWudt1FVq-aBo8AUfnhApQzzLLv6Sosnx8W37ugBe78t3K7fays> [cit.2024-03-03].

⁵⁵ Tamtéž.

nových konkrétních opatření, jako byl seznam teroristických organizací, zlepšení spolupráce zpravodajských služeb v Unii, větší spolupráce s Europolem a založení nového protiteroristického týmu, který bude v otázkách bezpečnosti spolupracovat s USA. Vyšel také druhý dokument Evropské rady, který stanovil jasné úkoly spolupráce Europolu, Eurojustu, bezpečnostních služeb a justičních orgánů. Spolupráce se dále zaměřovala na zkvalitnění bezpečnosti pasů, víz a boji proti falšování dokumentů.⁵⁶

3.2.1 Protiteroristické nástroje Evropské unie

Terorismus je v dnešní době bohužel stále velmi reálné nebezpečí. Proto je nezbytné realizovat nová protiteroristická opatření, která dokáží proti tomuto nebezpečí účinně bojovat a lépe chránit obyvatelstvo. Evropská unie (EU) neustále pracuje na metodách boje proti terorismu a v dnešní době disponuje širokou škálou nástrojů a mechanismů proti tomuto fenoménu, které zahrnují důležité strategie pro udržení bezpečnosti. Tyto protiteroristické nástroje se rozdělují do několika kategorií.

Protiteroristické nástroje EU se obecně rozdělují do dvou skupin:

- a.) Politické nástroje
- b.) Právní nástroje

Každý z těchto nástrojů obsahují formy k zabezpečení Evropské Unie. Do politických nástrojů zařazujeme akční plány, důležité bezpečnostní dokumenty, strategie, programy či prohlášení. V roce 2003 vznikl první důležitý dokument pro oblast vnější politiky Unie – Evropská bezpečnostní strategie.⁵⁷ Evropská komise vypracovala novou aktuální *bezpečnostní strategii Evropské unie na období 2020–2025*. Nová strategie usnadňuje spolupráci v těchto čtyřech důležitých oblastech: *boj proti terorismu a radikalizaci, bezpečnostní prostředí odolné vůči budoucím hrozbám, budování bezpečného ekosystému, potírání vyvíjejících se hrozeb*.

⁵⁶ PIKNA, Bohumil Milan. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice*, 2 vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s.414-415. ISBN: 978-80-7380-783-2.

⁵⁷ PIKNA, Bohumil Milan. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*, 1 vyd. Praha: Linde Praha, 2006, s.213. ISBN:80-7201-615-6.

Cílem této nové strategie je, aby EU dokázala reagovat na nové bezpečnostní hrozby, jako je *terorismus, organizovaná kriminalita, nové hybridní hrozby a nelegální migrace*. V oblasti terorismu se EU nejvíce zaměří na palné zbraně, výbušniny, chemické, biologické a jaderné materiály, finanční prostředky. Strategie zdůrazňuje potřebu komplexního přístupu k bezpečnosti, který zahrnuje jak preventivní, tak represivní opatření. Také zdůrazňuje důležitost spolupráce mezi členskými státy EU, institucemi EU a partnery mimo EU. Strategie Evropské bezpečnostní unie je důležitým dokumentem, který stanoví vizi pro bezpečnost Evropy v příštích pěti letech. Identifikuje klíčové hrozby a výzvy, kterým EU čelí, a stanoví řadu opatření k jejich řešení. Tímto dokumentem dává EU jasně najevo, že bude i nadále usilovat o boj proti terorismu na všech frontách, včetně prevence radikalizace, narušení teroristických sítí a ochrany kritické infrastruktury.⁵⁸

V rámci Evropské unie je také aktivní *Zpravodajské a situačního centrum* (SitCen). Jeho hlavním úkolem je monitorování, shromažďování a analýza informací o bezpečnostních hrozbách, které ohrožují členské státy EU a jejich okolí. SitCen hraje velmi důležitou roli v boji proti terorismu, organizovanému zločinu a dalším bezpečnostním hrozbám. SitCen se neustále vyvíjí směrem dopředu. V reakci na narůstající teroristické útoky ze strany radikálních islamistů v Evropě byl vypracován dokument, který vedl k postupnému zpřísnění bezpečnostních opatření. Zároveň se zintenzivnila výměna informací s Europolem, Eurojustem, Situačním centrem Unie (SitCen) a došlo ke zlepšení v oblasti civilní ochrany.⁵⁹

⁵⁸ Evropská komise. *Evropská bezpečnostní unie*. [online]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/european-security-union_cs#highlights. [cit.2024-03-03].

⁵⁹ PIKNA, Bohumil Milan. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice*, 2 vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s 424-425, 427. ISBN: 978-80-7380-783-2.

Druhou skupinou v boji proti terorismu tvoří právní nástroje. Za nejdůležitější právní nástroje se považují tyto:

- 1.) Průmská smlouva
- 2.) Europol
- 3.) Eurojust
- 4.) Úmluva EU o právní pomoci ve věcech trestních
- 5.) Společné vyšetřovací týmy
- 6.) Evropský zatýkáací rozkaz (EZR)
- 7.) Úřad evropského veřejného žalobce

Tyto nástroje fungují jako policejní či justiční spolupráce ve věcí trestného řízení, na úseku prevence a civilní ochrany.⁶⁰

Důležitou mezinárodní organizací v otázkách bezpečnosti je také *Interpol*. Interpol není sice unijním nástrojem, ale všechny členské státy EU jsou jeho členy a tato organizace hraje důležitou úlohu v boji proti terorismu. Princip fungování je založen na spolupráci všech členských zemí EU. Tyto unijní země jsou propojeny mezi sebou a s Generálním sekretariátem prostřednictvím zabezpečeného komunikačního systému. Umožňuje jim to tak přistupovat k databázím a službám v reálném čase, z centrálních i vzdálených míst. Interpol v dnešní době také koordinuje síť policistů a odborníků v různých oblastech kriminality, jako je třeba terorismus. V současné době Interpol pracuje na projektech souvisejících s protiteroristickými aktivitami, které jsou zaměřeny i na země mimo EU. Nejdůležitější aktuální projekty Interpolu jsou: 1.) *I-CT Shield* (zaměřený na terorismus v západní Africe), 2.) *projekt CT-Tech* (vytváření nových technologií v boji proti terorismu), 3.) *Trace* (tento projekt je zaměřen na školení pracovníků v zemi jihovýchodní Asie, aby využívaly online data při vyšetřování proti terorismu, 4.) *Sharaka* (boj proti terorismu na Blízkém východě a v severní Africe, 5.) *projekt Scorpius* (boj proti terorismu a nadnárodnímu zločinu v jižní a jihovýchodní Asii), 6.) *G5 Sahel* (Cílem tohoto projektu je podpořit efektivní využití policejních schopností INTERPOLu v členských zemích sahelského regionu k boji proti terorismu), 7.) *projekt HOTSPOT*, který využívá biometrická data k odhalování

⁶⁰ Tamtéž. s. 433.

zahraničních teroristických bojovníků a zločinců, kteří se snaží nelegitimně překročit hranice. Databáze otisků prstů a obrázků obličeje INTERPOLu jsou důležitým bodem projektu. Tento projekt klade za cíl zvýšit počet kontrol, které naše členské země u obou databází provádějí. Z dlouhodobého hlediska to pomůže odhalit zahraniční teroristické bojovníky a zločince, kteří se pokoušejí nelegálně překročit hranice.⁶¹

Podíváme-li se na *aktuální a hlavní opatření Evropské unie v boji proti terorismu*, došlo k *Posílení společného boje proti terorismu*: v reakci na teroristické útoky v roce 2020 se ministři vnitra zemí EU zavázali k posílení společného boje proti terorismu. Zdůraznili, že toto úsilí nesmí ohrozit základní hodnoty EU, jako jsou demokracie, spravedlnost a svoboda projevu. *Seznam teroristů*: EU vede seznam teroristů, který je pravidelně aktualizován a přezkoumáván. Seznam byl momentálně doplněn o osoby Mohammeda Deifa a Marwana Issy, dvou významných představitelů hnutí Hamás. EU tak reagovala na teroristický útok Hamásu ze dne 7. října 2023 na Izrael. EU zavedla také několik kroků, které usnadňují sdílení informací mezi členskými státy. Mezi nejnovější iniciativy patří: *Rámcová interoperability* z roku 2019, který usnadňuje spolupráce mezi systémy EU pro hraniční kontrolu, bezpečnost a migraci. Vznikl také systém pro biometrickou registraci při vstupu a výstupu, který od roku 2022 zaznamenává pohyb osob z mimoevropských zemí. V roce 2018 došlo k vylepšení *Schengenského informačního systému* (SIS) o hledané nebo pohřešované osoby. Byla vydána nová směrnice o *cestujících v letecké dopravě* z roku 2018, tato směrnice upravuje zpracování a předávání osobních údajů. Vzniklo také evropské centrum pro boj proti terorismu v rámci Europolu z roku 2016 pro usnadnění výměny informací mezi vnitrostátními policejními orgány. *Financování terorismu*: EU se zaměřuje na přísnější měřítko proti financování terorismu. Díky přísnějším pravidlům je pro teroristy těžší skrývat nelegálně nabyté jmění. Do boje se zapojily i posílené orgány finančního dohledu a sdílení informací se zjednodušilo a zefektivnilo. *Kontrola palných zbraní*: v roce 2017 Rada zpřísnila a aktualizovala pravidla pro kontrolu nabývání a držení zbraní. Nová směrnice z roku 2017 upravuje a doplňuje

⁶¹ [interpol.int/~/media/Interpol/Images/2022/02/20220202_Counter-Terrorism-Projects](https://www.interpol.int/~/media/Interpol/Images/2022/02/20220202_Counter-Terrorism-Projects/20220202_Counter-Terrorism-Projects.pdf) 2022 [online]. Dostupné z: <https://www.interpol.int/Search-Page?search=terrorism>. [cit.2024-02-02].

stávající směrnici 91/477/EHS a má zajistit efektivní sledování, držení a nabývání palných zbraní. *Výbušniny*: v reakci na rostoucí hrozby terorismu a závažné trestné činnosti Rada EU v červnu 2019 schválila nová pravidla pro výbušniny. Cílem je omezit dostupnost těchto chemických látek pro širokou veřejnost a zajistit efektivní systém pro oznamování podezřelých transakcí dodavatelů. *Digitalizace v oblasti justiční spolupráce*: EU usiluje o zavedení nových pravidel pro zefektivnění přeshraničního přístupu k elektronickým důkazům. Byl zaveden snadnější justiční rejstřík pro boj proti terorismu (Eurojust) a v roce 2020 došlo k modernizaci justiční spolupráce. V roce 2022 byla dosažena předběžná dohoda o celkovém zlepšení výměny informací v případech terorismu. V reakci na narůstající hrozbu terorismu EU v březnu 2017 schválila směrnici o boji proti terorismu. Cílem je zefektivnit prevenci teroristických útoků v rámci EU a řešit problematiku osob zapojujících se do teroristických aktivit v zahraničí. Schengenský hraniční kodex (nařízení č. 2016/399): 7. března 2017 byla Radou schválena úprava Schengenského hraničního kodexu zaměřená na posílení kontrol na vnějších hranicích EU.⁶²

Další protiteroristickou iniciativou Evropské unie je spuštění Evropského systému pro cestovní informace a povolení (ETIAS), který byl spuštěn v roce 2022. Jedná se o informační systém, který byl zaveden s cílem posílit ochranu vnějších hranic Evropské unie. Cílem ETIAS je: předběžně kontrolovat osoby ze zemí, které nepotřebují vízum k cestám do schengenského prostoru. Identifikovat osoby, které by mohly představovat bezpečnostní nebo migrační riziko. Zamezit vstupu těchto osob do schengenského prostoru.⁶³ V dubnu 2019 schválil Evropský parlament bezpečnostní plán na posílení evropské pohraniční a pobřežní stráž. Cílem je, aby tato agentura disponovala stálým sborem o 5 000 příslušníků do roku 2021 a 10 000 operativních pracovníků do roku 2027. Další nové nařízení se

⁶² [consilium.europa.eu/reakce EU na terorismus 2023](https://www.consilium.europa.eu/reakce-EU-na-terorismus-2023) [online]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/>. [cit.2024-02-02].

⁶³ Evropská komise. *Protiteroristická politika. Tvoříme Evropu*. [online]. Dostupné z: https://tvorimeevropu.cz/evropska-unie/politiky-eu/regulace-o-koordinace/protiteroristicka-politika/?fbclid=IwAR2D_WlIbaOb6lcMIE8ZMQtDyq_qXCiJ6DYUQlq04XY5DLx1sVgSqBRr3GM. [cit.2024-02-02].

týká pravidel pro řízení migrační krize. Evropské instituce v závěru roku 2023 a na počátku roku 2024 učinily důležité kroky v oblasti azylové a migrační politiky. Bylo potvrzeno několik nových nařízeních a právních předpisů, které cílí na efektivnější správu migrace a integraci žadatelů o azyl. Konečné přijetí celého souboru návrhů se očekává do dubna 2024. Došlo také ke schválení nových pravidel týkajících se radikalizace. V roce 2021 Evropský parlament vydal nová pravidla týkající se teroristického obsahu na internetu. Na jejichž základě musí společnosti, jako je Facebook nebo YouTube, odstranit ze svých stránek teroristický obsah.⁶⁴

3.2.2 Výroční zprávy EUROPOLU (TE-SAT)

Současný terorismus a jeho vývoj můžeme sledovat z výročních zpráv TE-SAT, které vydává přímo Europol. V této podkapitole je přiblížena bezpečnostní situace v oblasti terorismu v posledních třech letech na území EU a v jejím okolí.

Europol, sídlící v nizozemském Haagu, hraje klíčovou roli v ochraně Evropské unie před hrozbami 21. století. Svou expertizou a koordinací podporuje členské státy v boji proti závažné mezinárodní a organizované trestné činnosti, počítačové kriminalitě a terorismu. Spolupráce je pro Europol klíčová. Spolupracuje s partnerskými státy i mimo EU a s mezinárodními organizacemi, aby sdílel informace a koordinoval akce proti globálním hrozbám. Rozsáhlé zločinecké a teroristické sítě představují vážnou hrozbu pro vnitřní bezpečnost EU a pro životy a živobytí jejích obyvatel. Europol se aktivně snaží tuto hrozbu eliminovat a zajistit tak bezpečnější budoucnost pro všechny.⁶⁵

Europol zveřejnil 13. července 2022 zprávu o terorismu v EU za rok 2021 (TE-SAT). Zpráva analyzuje hrozby džihádistického, pravicového/levicového, anarchistického, etnonacionalistického a separatistického terorismu. V roce 2021 bylo v EU zaznamenáno celkem 15 dokončených, neúspěšných a zmařených teroristických útoků ve srovnání s 57 útoky v roce 2020. Mezi další hlavní výsledky

⁶⁴ Evropská komise. *Evropská bezpečnostní unie*. 2023. [online]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/european-security-union_cs#highlights. [cit.2024-02-02].

⁶⁵ Europol.eu/ O Europolu. 2023 [online]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol>. [cit.2024-02-02].

za rok 2021 patří: počet zatčených a odsouzených: v roce 2021 bylo v EU zatčeno 388 osob podezřelých z terorismu. Soudy v Evropské unii odsoudily 423 osob za teroristické trestné činy. Analýza džihádistického terorismu je následující: došlo k 3 dokončeným džihádistickým útokům, které spáchali jednotlivci, 8 džihádistických útoků bylo zmařeno. Problematika pravicového extremismu: nebyly zaznamenány žádné dokončené útoky, ale jen jeden neúspěšný. Věk podezřelých se snižuje, pravděpodobně je to kvůli vlivu online propagandy. Levicový extremismus je následující: byl spáchán jeden levicový teroristický útok. Používání násilí ze strany levicových a anarchistických extrémistů představuje hrozbu pro veřejný pořádek. Etnonacionalistický a separatistický terorismus: nezaznamenaly se žádné útoky. Ve 4 členských státech EU bylo zatčeno 26 osob. Většina podezřelých z etnonacionalistických a separatistických trestných činů byli muži ve věku 20-62 let.⁶⁶

Dne 14. června 2023 zveřejnil Europol svou další podrobnou zprávu o situaci terorismu v EU (TE-SAT) 2023. Poskytuje přehled o terorismu v Evropě v roce 2022, analyzuje situaci ohledně džihádistického, pravicového/levicového a anarchistického terorismu, etnonacionalistického a separatistického terorismu. V roce 2022 bylo v EU zaznamenáno 28 teroristických útoků. Z toho 2 byly džihádistické, 13 levicové a 1 pravicový. V roce 2022 bylo v EU zatčeno 380 osob podezřelých z terorismu. Soudy v Evropské unii vynesly 427 rozsudků za teroristické trestné činy. Analýza džihádistického terorismu je následující: provedeny 2 dokončené útoky spáchané jednotlivci, 4 zmařené útoky, celkem 266 zatčených osob. Situace v pravicového extremismu: 1 dokončený útok, 3 zmařené útoky, celkem bylo 45 zatčených osob. Levicový extremismus: 13 dokončených útoků. Etnonacionalistický a separatistický terorismus: Žádné útoky. 18 zatčených osob zapojených do přípravy.⁶⁷

⁶⁶ Europol TE-SAT 2022. [online] 2022. Dostupné z: <https://euclid.eu/news/europol-te-sat-2022/>. [cit.2024-02-05].

⁶⁷ Europol TE-SAT 2023. [online] 2023. Dostupné z: <https://euclid.eu/news/europol-te-sat-2023/>. [cit.2024-02-05].

3.3 Problematika radikalismu a formy řešení

Problematika dnešní doby spočívá také v radikalizaci. Jedná se o proces, při kterém jedinec, menší či větší skupina přijímají radikálnější, vyhrcořenější názory a postoje ke společnosti. To může vést až k násilným formám, a později i k páchání teroristických činů. Radikalismus může být mezistupněm k terorismu, ale ne vždy tomu tak je. Ne každý radikál se stane teroristou. Mnoho radikálů se zapojuje do nenásilných akcí. Nicméně radikalismus představuje pro společnost nebezpečí, které se nesmí podceňovat.

Evropská unie se zaměřuje také na problematiku radikalizace. V roce 2015 vznikla v Europolu speciální jednotka zaměřená na boj proti teroristické internetové propagandě. Jednotka EU pro oznamování internetového obsahu odhaluje teroristickou a extremistickou online propagandu a pomáhá členským státům s řešením této problematiky.⁶⁸

Už v roce 2011 byla Evropskou komisí založena síť s názvem RAN (Radicalisation Awareness Network), která sdružuje speciálně vyškolené odborníky na problematiku radikalizace. Mezi tyto odborníky patří sociální pracovníci, učitelé, pracovníci z místních úřadů, státní zástupci, vězeňští zaměstnanci, policisté či zdravotníci. RAN vydává řadu publikací: dokumenty a zprávy o trendech radikalizace, příručky pro prevenci radikalizace, doporučení pro práci s oběťmi terorismu, hodnocení rizik a metodické postupy pro řešení problematiky radikalizace. Od svého založení síť RAN přilákala do svých řad více

⁶⁸ Evropská komise. *Protiteroristická politika. Tvoříme Evropu*. 2015 [online]. Dostupné z: https://tvorimeevropu.cz/evropska-unie/politiky-eu/regulace-o-koordinace/protiteroristicka-politika/?fbclid=IwAR2D_WllbaOb6lcMIE8ZMQtdYg_qXCiJ6DYUQlq04XY5DLx1sVgSqBRr3GM. [cit.2024-02-05].

než 6 000 odborníků z EU. V současnosti má devět pracovních skupin, které se zaměřují na různé aspekty radikalizace a násilného extremismu.⁶⁹

Pracovní skupiny RAN se rozdělují na:

- Komunikace a narativy (RAN C&N): Bojuje proti extremistické propagandě on-line i off-line a nabízí alternativy.
- Vzdělávání (RAN EDU): Sdružuje pedagogy z celé Evropy, kteří bojují proti radikalizaci a učí studenty o demokratických hodnotách a identitě.
- EXIT (RAN EXIT): Pomáhá s deradikalizací a začleňováním radikalizovaných osob do společnosti.
- Mládež, rodiny a komunity (RAN YF&C): Zvyšuje odolnost mládeže, rodin a ohrožených komunit proti radikalizaci.
- Místní orgány (RAN LOCAL): zapojuje místní úřady a koordinuje práci expertů na lokální úrovni.
- Vězeňská a probační: podporuje praktiky ve věznicích v prevenci radikalizace.
- Policie a vymáhání práva: podporuje policejní práci v komunitě v boji proti radikalizaci.
- Oběti terorismu: zaměřuje se na pomoc obětem terorismu a jejich rodinám.
- Zdravotnictví a sociální péči: pomáhá identifikovat a chránit osoby ohrožené radikalizací.⁷⁰

Síť RAN se soustředí také na aktuální problematiku stupňující se islámské radikalizace. Ne vždy se ale jedná o radikalizační proces, který by vyústil v bezpečnostní hrozbu v podobě velkého teroristického útoku. Země EU se snaží

⁶⁹Radicalisation Awareness Network (RAN). [online]. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/radicalisation-awareness-network-ran/about-ran_en. [cit.2024-05-02].

⁷⁰DANICS, Štefan. Informace o RAN EU a participaci PA ČR na RAN CZ. Bezpečnostní teorie a praxe. 2019, roč. 20, č. 3, s. 135-136. ISSN 1801-8211.

předcházet násilné islámské radikalizaci. RAN se snaží porozumět faktorům, které vedou k radikalizaci, a vyvíjí efektivní preventivní strategie. Důležité je zdůraznit, že ne všichni muslimové jsou radikálové. Islámský radikalismus je komplexní problematika s mnoha příčinami. RAN se snaží bojovat proti radikalizaci a podporovat integraci muslimů do společnosti. Problematika se výrazně týká i zahraničních bojovníků, kteří pro EU představují vážný problém. Pracovníci RAN EU vydali specializovanou příručku (*Reakce na navrátilce: zahraniční terorističtí bojovníci a jejich rodiny*) jako reakci na návrat těchto bojovníků. Jedná se o komplexní dokument, který se zabývá problematikou návratu zahraničních teroristických bojovníků do EU a jejich reintegrace do společnosti. Cílem je, aby vlády EU měly přehled a dokázaly se důkladně připravit na návrat těchto bojovníků.⁷¹ V Evropské unii se uplatňují další de-radikalizační programy, které fungují už několik let. Tyto programy se však mohou lišit svou strukturální charakteristikou a rozpočtem. Každý z nich má svá pozitiva i negativa. Cíl ale u všech programů zůstává stejný: znovu začlenit osoby do společnosti a zabránit jim v návratu k násilnému extremismu.⁷²

4. Terorismus v ČR

Česká republika je ve srovnání s jinými evropskými státy poměrně klidným místem, pokud jde o teroristické útoky. V minulosti se na území České republiky sice odehrálo několik incidentů, které by mohly být klasifikovány jako terorismus, ale jednalo se spíše o ojedinělé případy. Česká republika podnikla řadu kroků k boji proti terorismu. Země přijala několik protiteroristických opatření a také spolupracuje s dalšími zeměmi v boji proti tomuto fenoménu. Tato kapitola obsahuje analýzu protiteroristické politiky a problematiky možných bezpečnostních hrozbách na území České republiky, fungování preventivních mechanismů bezpečnostních složek proti těmto hrozbám.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² DANICS, Štefan a kol. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty*, 1 vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022, s.84. ISBN: 97880-7251-539-4.

4.1 Protiteroristická politika v ČR a její nástroje

Strategie České republiky pro boj proti terorismu vychází z dokumentu, který definuje strategii a cíle ČR v boji proti tomuto fenoménu. Tato strategie, platná od roku 2013, je koncipována jako dokument obecné povahy a nahradila tak dokument "Strategie boje proti terorismu na léta 2010-2012". Tento dokument je přístupný veřejnosti a zaměřuje se na pět hlavních oblastí: spolupráce zainteresovaných subjektů, ochrana obyvatelstva a rizikových cílů, bezpečnostní výzkum a komunikace s veřejností, prevence radikalizace a rekrutování do teroristických skupin, legislativní ukotvení boje proti terorismu.⁷³

Strategie České republiky pro boj proti terorismu je dílem odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra. Jejím cílem je centralizovat klíčové úkoly v boji proti terorismu a posílit je politickou podporou formou usnesení vlády. Zároveň slouží jako informativní souhrn aktuální úrovně připravenosti státu na případné teroristické hrozby. Text strategie lze využít při prezentacích protiteroristických opatření v zahraničí i v komunikaci s relevantními mezinárodními organizacemi.⁷⁴

Protiteroristické nástroje lze rozdělit všeobecně do několika kategorií, které pomáhají eliminovat a předcházet terorismu. Miroslav Mareš je rozděluje na:

- *Zpravodajské služby*: získávají informace o teroristech a jejich plánech.
- *Policie*: zadržuje teroristy, osvobozuje rukojmí a likviduje nálože.
- *Armáda*: likviduje teroristy a chrání před nimi vojenskými prostředky. V případě potřeby může zaútočit i na státy, které terorismus podporují.
- *Právo*: definuje, co je terorismus, a stanovuje tresty pro teroristy. Mezinárodní právo zajišťuje spolupráci mezi státy v boji proti terorismu.
- *Prevence*: technologická a další opatření, která snižují riziko teroristických útoků.

⁷³ HRINKO, Martin a kol. *Prvosledové hlídky policie v systému ochrany měkkých cílů*, 1.vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2023, s.150. ISBN: 978-80-7380-931-7.

⁷⁴ Ministerstvo vnitra České republiky. *Často kladené dotazy – Strategie ČR od roku 2013*. [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/casto-kladene-dotazy-strategie-cr-od-roku-2013.aspx>. [cit.2024-02-09].

- *Politická činnost*: snaží se odstranit příčiny terorismu, například diplomatickými jednáními.
- *Civilní ochrana*: pomáhá lidem zasaženým teroristickými útoky.⁷⁵

4.1.1 Bezpečnostní strategie České republiky 2023

*Bezpečnostní strategie České republiky 2023 je nový hlavní klíčový dokument, definující základní hodnoty, zájmy, postoje a cíle ČR v oblasti zajišťování bezpečnosti. Poslední aktualizace strategie pochází z roku 2023, a o tento dokument se opírá i text dokumentu Strategie České republiky pro boj proti terorismu z roku 2013 od Ministerstva vnitra. Dokument se skládá ze šesti částí, zaměřených na aktuální problematiku bezpečnosti. Hlavními cíli strategie jsou: ochrana svrchovanosti, nezávislosti a územní celistvosti České republiky, ochrana životů, zdraví a svobod občanů, zajištění prosperity a hospodářského rozvoje, posilování mezinárodního míru a bezpečnosti. Strategie identifikuje jako hlavní hrozby: organizovaný zločin, kybernetická kriminalita, terorismus, extremismus. Problematika terorismu je řešena ve 4. části, v sekci "Bezpečnostní prostředí – bezpečnostní hrozby a zdroje nestability". V této části se píše o hrozbách terorismu z Ruska, oblasti Blízkého východu a subsaharské Afriky. Celkově se upozorňuje, že bezpečnost Česka může být ohrožena i nestátními aktéry. Česko sice nepatří mezi hlavní cíle mezinárodního terorismu, ale vzhledem ke svému postavení v rámci spojenečství se západními zeměmi může být do budoucna možným cílem teroristického útoku. V 6. části, v sekci "Vnitřní bezpečnost", se píše, že vláda se zavazuje více soustředit na závažné hrozby ohrožující vnitřní bezpečnost celého státu a ovlivňující i další oblasti bezpečnosti. K jejich řešení bude hledat podporu celé společnosti. Terorismus je vnímán jako nebezpečná aktivita namířená proti demokratickému státu a jeho hodnotám.*⁷⁶

⁷⁵ Mareš, Miroslav. *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s. 383-384. ISBN 80-86800-23-1.

⁷⁶ Ministerstvo obrany České republiky. 2023. *Bezpečnostní strategie České republiky*. [online]. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Bezpecnostni_strategie_Ceske_republiky_2023.pdf. [cit.2024-02-09].

4.2 Bezpečnostní služby a složky v boji proti terorismu

V České republice existuje komplexní systém složek podílejících se na boji proti terorismu, které v této podkapitole představím. Zaměřím se na jejich základní fungování v rámci bezpečnosti. Bezpečnostní složky v České republice jsou odhodlány chránit občany před hrozbou terorismu a neustále pracují na zlepšování svých schopností a efektivity v tomto boji.

Důležitým orgánem v oblasti výměny informací v rámci boje proti terorismu je společná zpravodajská služba. Na základě usnesení vlády č. 1060 ze dne 13. září 2006 byla Bezpečnostní informační služba (BIS) určena jako důležité koordinační místo pro soustřeďování a vyhodnocování informací. BIS je klíčovým nástrojem pro ochranu národní bezpečnosti České republiky. Poskytuje vládě a dalším státním orgánům informace o hrozbách pro národní bezpečnost a navrhuje opatření k jejich zvládnutí. BIS také spolupracuje se zahraničními zpravodajskými službami v boji proti terorismu a zločinu.⁷⁷ BIS je civilní (ozbrojená) a zpravodajská služba, v jejímž čele stojí ředitel. Ředitele jmenuje vláda po projednání ve výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. U BIS postupně docházelo k určitým změnám ohledně oprávnění. Od roku 2012 smí BIS získávat informace v oblasti potlačování financování terorismu. Od září roku 2015, v důsledku teroristického útoku z ledna 2015 na Charlie Hebdo, může BIS získávat informace „pro plnění konkrétního úkolu ve své působnosti“. V oblastech terorismu působí také Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI), který je ale více aktivní ve zpravodajské diplomacii.⁷⁸

Svou úlohu v boji proti terorismu hraje Finanční analytický útvar (FAÚ), fungující od roku 1996. V roce 2017 se FAÚ osamostatnil a převzal veškeré aktivity dřívějšího útvaru spadajícího pod Ministerstvo financí, čímž získal celostátní působnost. Působnost a pravomoci FAÚ definují dva klíčové zákony: Zákon

⁷⁷ KRULÍK, Oldřich, Štěpán MAREK. Boj proti terorismu v rámci ČR: výzvy a perspektivy. In: SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus: pokus o porozumění*. 1. vyd. Praha 2010, s.118-119. ISBN 978-80-7419-038-4.

⁷⁸ TVRDÁ, Kateřina. *Vnitřní bezpečnostní sbory a zpravodajské služby ve střední Evropě*. Brno: Tribun EU, 2018, s.94-95. ISBN 978-80-210-9143-6.

č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí. FAÚ od svého počátku hraje klíčovou roli v koordinaci a realizaci preventivních i represivních opatření proti praní špinavých peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení na území České republiky.⁷⁹

K 1. lednu 2017 vzniklo Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám, jako analytické a komunikační pracoviště Ministerstva vnitra České republiky (MV ČR). Jeho zřízení vychází z doporučení Auditů národní bezpečnosti schváleného vládou. Hlavní činností pracoviště je monitorování hrozeb ohrožujících vnitřní bezpečnost ČR a odhalování dezinformačních kampaní. Centrum dále spolupracuje s orgány státní správy, samosprávy a dalšími subjekty na prevenci a řešení hybridních hrozeb. K 1. červenci 2022 se agenda pracoviště mění. Centrum se nově zaměří výhradně na problematiku hybridních hrozeb ve vnitřní bezpečnosti. Tato změna se odráží i v novém názvu – Centrum proti hybridním hrozbám.⁸⁰

4.2.1 Policie České republiky

Základní bezpečnostní složkou v České republice je Policie České republiky (PČR), která jako jednotný bezpečnostní ozbrojený sbor slouží veřejnosti a předchází trestné činnosti. V této části práce nebude uvedena celá struktura bezpečnostních složek, ale budou uvedeny útvary, které se na boj proti terorismu specializují. Bude zde uveden i příklad z policejní praxe, který demonstruje spolupráci základních útvarů Policie České republiky s ústřednou Interpolu Praha v boji proti hrozbám terorismu.

V roce 2009 zahájil činnost Národní kontaktní bod pro terorismu (NKBT). Národní kontaktní bod pro terorismus je specializované pracoviště Policie České

⁷⁹ Finanční analytický útvar (FAÚ). *Kdo jsme a co děláme*. 2023 [online]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/o-uradu#kdo-jsme-a-co-delame>. [cit.2024-02-10].

⁸⁰ Ministerstvo vnitra České republiky. *Centrum proti hybridním hrozbám*. 2023 [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/> [cit.2024-02-10].

republiky. Slouží pro komunikaci, analýzu a zpracování informací o teroristech a osobách napojených na teroristické organizace. NKBT spolupracuje se všemi útvary Policie ČR a s dalšími bezpečnostními orgány v České republice i v zahraničí. NKBT monitoruje a vyhodnocuje hrozby terorismu pro Českou republiku a podílí se na jejich předcházení a odstraňování. Umožňuje také občanům ČR obracet se s případnými podněty přímo na specializovaný útvar. NKBT dnes už spadá pod nově vzniklý útvar NCTEKK SKPV (Služba kriminální policie a vyšetřování).⁸¹ Tento útvar vznikl 1. ledna 2023 jako Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě (NCTEKK SKPV). Jedná se o samostatnou centrálu s celostátní působností, spadající pod Policejní prezidium. Byla vytvořena vyčleněním sekcí terorismu, extremismu a kybernetické kriminality z Národní centrály proti organizovanému zločinu (NCOZ) SKPV. Odhalování a objasňování trestné činnosti v kyberprostoru, boj proti terorismu a extremismu patří mezi nejdůležitější úkoly Policie ČR. Jedná se o vysoce specifické problematiky, které se vzájemně prolínají a kladou vysoké nároky na odbornost operativních pracovníků, analytiků, vyšetřovatelů i managementu na všech řídicích úrovních. Struktura Národní centrály proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě (NCTEKK) zahrnuje:

- Ředitele
- Kancelář ředitele
- Náměstka ředitele pro terorismus a extremismus
 - Odbor náboženského terorismu a extremismu
 - Odbor politického terorismu a extremismu
 - Národní kontaktní bod pro terorismus
 - Odbor zbraní a nebezpečných materiálů
- Náměstka ředitele pro kybernetickou kriminalitu
 - Odbor kybernetické kriminality⁸²

⁸¹ Ministerstvo vnitra České republiky. Policie České republiky. *Terorismus*. [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kopie-terorismus.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>. [cit.2024-02-10].

⁸² Policie České republiky. *Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě*. 2023 [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/nctekk.aspx>. [cit.2024-02-10].

Důležitým pracovištěm v České republice pro odhalování trestných činů a hrozby terorismu je NCB – Interpol Praha. Národní ústředna Interpolu Praha (NCB) byla zřízena rozkazem ministra vnitra ČR č. 66/1992. Její činnost upravuje závazný pokyn policejního prezidenta č. 56/2001. Toto oddělení je odborným pracovištěm Policejního prezidia České republiky. Hlavním úkolem Interpolu Praha je usnadňovat mezinárodní policejní spolupráci v boji proti trestné činnosti. NCB funguje jako koordinační útvar s celostátní působností. Mezi jeho hlavní úkoly patří: výměna informací o trestné činnosti a pachatelích s jinými národními ústřednami Interpolu, Vyhledávání a zatýkání osob hledaných mezinárodním zatýkacím rozkazem, Zajišťování extradice a předávání osob, poskytování pomoci při vyšetřování trestných činů, prevence trestné činnosti. Odbor mezinárodní spolupráce sdružuje tyto útvary: Interpol, Národní Centrála SIRENE, Europol, oddělení pro zahraniční styky, organizační oddělení. Činnosti útvarů vykonávají styční důstojníci.⁸³

Případ z praxe: V prostorách pražského Hlavního vlakového nádraží byla Policií České republiky prováděna kontrola totožnosti neznámé osoby. Po předložení dokladu totožnosti bylo lustrací zjištěno, že se jedná o cizince z Tuniska, který je veden v systému Schengenský informační systém (SIS), jako zájmová osoba pro účely zvláštní kontroly z podnětu orgánů zodpovědných za národní bezpečnost (terorismus a podobná činnost). Kontrola probíhala na základě nařízení Evropské unie č. 2018/1862 – skrytá kontrola, vyhledávací země pátrání byla Itálie. Hlídka Policie České republiky v takové situaci postupuje následovně: neprodleně kontaktuje styčného důstojníka Policejního prezidia centrály SIRENE a řídí se jeho pokyny. Předá styčnému důstojníkovi základní údaje o kontrolované osobě. Styčný důstojník provede podrobnou lustraci osoby ve svém lustračním zařízení a na základě výsledků rozhodne o dalším postupu. Možné jsou následující varianty: provede se zatčení osoby (dle evropského zatýkacího rozkazu), druhou variantou je vyžádání si doplňujících informací k osobě: její chování, s kým se momentálně nachází, zjistit místo pobytu osoby (ubytování). V případě vyžádání doplňujících

⁸³ PIKNA, Bohumil Milan. Vnitřní bezpečnost v právu a politice, 2 vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s.296-297. ISBN: 978-80-7380-783-2.

informací není osoba omezena na osobní svobodě a kontrola pro hlídku Policie České republiky končí. Konečné rozhodnutí o dalším postupu je vždy na styčném důstojníkovi. Hlídka Policie České republiky po provedení kontroly musí vyplnit a odeslat na Centrálu SIRENE elektronický formulář o realizaci skryté kontroly. V tomto případě se jednalo o druhou variantu – osoba nebyla omezena na osobní svobodě. Zhodnocení problematiky: Česká republika je součástí schengenského prostoru, což umožňuje cizincům volně cestovat z jedné schengenské země do druhé bez nutnosti ukazovat pas na hranici. Tato výhoda má nesporné benefity v oblasti cestování a volného pohybu osob, avšak může mít i negativní dopady. Mezi ně patří vstup závadových a nebezpečných osob na cizí státní území, a s tím související riziko terorismu.

Dalšími útvary PČR v boji proti terorismu jsou:

Kromě základních útvarů PČR, kam spadají místní a obvodní oddělení, služby *cizinecké policie*, *pořádkové jednotky (PJ)*, *Speciální pořádkové jednotky (SPJ)*, *zásahové jednotky* v rámci krajských ředitelství, *hlídkové služby*, *pohotovostní motorizované jednotky (PMJ)*, *Prvosledové hlídky* (založeny v roce 2015 po střelbě v Uherském Brodě, speciálně vycvičené na mimořádné situace). Dále tu máme specializovaný *Útvar rychlého nasazení (URNA)*. URNA je celostátní zásahová jednotka, která se nasazuje proti zvláště nebezpečným pachatelům. Specializuje se zejména na boj proti terorismu, únosům a pachatelům organizované trestné činnosti. URNA je podřízena policejnímu prezidentovi, který o jejím nasazení rozhoduje se souhlasem ministra vnitra.⁸⁴ *Pyrotechnická služba PČR*, jde o výkonný útvar s celorepublikovou působností. Pyrotechnická činnost zahrnuje soubor odborných úkonů, které se zabývají municí, výbušninami, pyrotechnickými výrobky, podezřelými předměty a nástražnými výbušnými systémy (NVS), které mohou mít spojitost s hrozbou terorismem.⁸⁵

⁸⁴ TVRDÁ, Kateřina. *Vnitřní bezpečnostní sbory a zpravodajské služby ve střední Evropě*. Brno: Tribun EU, 2018, s.90. ISBN 978-80-210-9143-6.

⁸⁵ Policie České republiky. *Pyrotechnická služba Policie České republiky*. 2022 [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pyrotechnicka-sluzba-policie-ceske-republiky-906180.aspx>. [cit.2024-02-10].

4.3 Hrozby a rizika teroristických útoků v ČR

V éře globálního terorismu se i Česká republika může stát obětí nebezpečného útoku. Již dlouhodobě se proto snaží o náležitou ochranu, která je strategicky zaměřena na měkké cíle. Z názvu je patrné, že se jedná o objekty náchylné k násilným teroristickým akcím.

Dne 19. dubna 2017 schválila vláda České republiky Koncepti ochrany měkkých cílů pro roky 2017 až 2020. Šlo o důležitý krok Ministerstva vnitra v oblasti zajišťování bezpečnosti na místech s obtížnou ostrahou a s větším výskytem osob. Cílem koncepce bylo vybudovat funkční národní systém ochrany měkkých cílů, který by umožňoval rychlou a flexibilní reakci na vznikající hrozby.⁸⁶

Na území ČR mohou být v případě nebezpečí terorismu vyhlášeny stupně ohrožení. Tyto stupně se vyhláší podle míry rizika a slouží k informování obyvatel o aktuální bezpečnostní situaci. Existují celkem čtyři stupně ohrožení. *Základní stav*: není známa žádná hrozba teroristického útoku na ČR, vzhledem k situaci ve světě je tento stav ideální, ale v praxi těžko dosažitelný. Nejsou vydávána žádná doporučení ani varování pro veřejnost. *První stupeň (žlutý trojúhelník)*: upozorňuje na obecné ohrožení terorismem ze zahraničí nebo z aktivit ČR. Není známa konkrétní hrozba na území ČR. Platí některá dlouhodobá zvýšená bezpečnostní opatření. *Druhý stupeň (oranžový trojúhelník)*: upozorňuje na zvýšenou pravděpodobnost teroristického útoku. Okolnosti hrozby a načasování nelze předpovědět. Vyhláší se po událostech nebo informacích o hrozbě terorismu. *Třetí stupeň (červený trojúhelník)*: zavádí vysoký stupeň bdělosti a pohotovosti. Teroristický útok je očekáván s vysokou pravděpodobností nebo již proběhl. Cílem je zamezit pokračování útoku a minimalizovat škody.⁸⁷

⁸⁶ Ministerstvo vnitra České republiky. *Koncepce ochrany měkkých cílů pro rok 2017–2020*. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: file:///C:/Users/42072/Downloads/Koncepce_ochrany_m%C4%9Bkk%C3%BDch_c%C3%AD1%C5%AF_pro_2017-2020.pdf. [cit.2024-02-10].

⁸⁷ Ministerstvo vnitra České republiky. *Systém vyhlášení stupňů ohrožení terorismem*. [online]. Dostupné z: file:///C:/Users/42072/Downloads/Syst%C3%A9m_vyhla%C5%A1ov%C3%A1n%C3%AD_stup%C5%88%C5%AF_ohro%C5%BEen%C3%AD_terorismem.pdf. [cit.2024-02-10].

Tyto Stupně ohrožení terorismem vyhláší vláda České republiky. Návrh na vyhlášení podává ministr vnitra, a to na základě doporučení Společné zpravodajské skupiny. Dále tento dokument stanoví, že Stupně ohrožení terorismem se vyhláší buď celostátně, nebo pro vybrané území. Rozhodnutí o vymezení území náleží vládě. Systém se zaměřuje výhradně na hrozbu terorismu a obdobných útoků.⁸⁸

4.3.1 Aktuální bezpečnostní situace

V dnešní době se bezpečnostní složky nadále zaměřují na ochranu kritických cílů po celé ČR. Aktuální situace v hlavním městě v Praze je následující: Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy vypracovalo podrobný dílčí plán zaměřující se na bezpečnostní opatření rizikových míst. Aktuální situace k roku 2023 je následující: riziková místa se rozdělují do čtyř kategorií: 1.) *klíčové objekty dopravní infrastruktury* (metro, vlaková nádraží, autobusová nádraží) 2.) *klíčové objekty prvků kritické infrastruktury* (elektrické stanice, technické dispečinky), 3.) *měkké cíle* (místa s vysokou koncentrací osob) 4.) *objekty s vysokou symbolickou hodnotou* (Karlův most, Petřínská rozhledna, Orloj, národní památník Vyšehrad, Magistrát hlavního města Prahy). Hlavním úkolem je zajištění ochrany veřejného pořádku v Praze v souvislosti s ochranou proti terorismu. V současné době na území České republiky probíhá *1. stupeň protiteroristického opatření*, a to v návaznosti na bezpečnostní situaci v Evropě. Opatření bylo schváleno vládou na mimořádném zasedání dne *22. března 2016* v souvislosti s teroristickými útoky v Bruselu. V dílčím plánu se dále píše, že výkon služby s ochranou proti terorismu zajišťují: odbory služby pořádkové policie, speciální pořádkové jednotky, pohotovostní motorizované jednotky, odbory cizinecké policie. V pravidelných časových intervalech jsou stanoveny povinné kontrolní body k zajištění těchto kritických objektů. Policie ČR nasazena na bezpečnostní opatření se v rámci ochrany zaměřuje na: podezřelé chování osob, odložené předměty, zavazadla

⁸⁸ Tamtéž.

osob – možnost výskytu nástražného výbušného systému či jiného zařízení. Také na převoz dalších možných zbraní, zvýšenou kontrolu dokladů osob.⁸⁹

V návaznosti na ozbrojený konflikt v Izraeli, který proběhl 7. října 2023, došlo následně k posílení hlídkové činnosti u potenciálně kritických cílů. Zaměření je kladeno především na objekty muslimské a židovské víry. Toto opatření platí do odvolání.

Bezpečnostní informační služba (BIS) zveřejňuje každý rok výroční zprávu o celkové bezpečnostní situaci na území České republiky. Výroční zpráva BIS za rok 2021 byla vydaná 17. října 2022 a zaměřuje se na aktivity ohrožující demokracii, svrchovanost a celistvost České republiky. Mezi rizikové země patří Írán, jehož zpravodajské aktivity BIS monitoruje. V roce 2021 se BIS zaměřila na libanonskou komunitu kvůli možným vazbám na Hizballáh, ale tato komunita v roce 2021 nepředstavovala hrozbu. Aktivity Islámského státu a Al-Káidy oslabily. V České republice ubylo radikálních projevů, počet islamistických radikálů se pohybuje v řádu jednotlivců. BIS sleduje hrozbu vracejících se bojovníků Islámského státu, ale v roce 2021 se žádný do České republiky nevrátil. Dva Češi se ale v roce 2021 přidali k syrské teroristické organizaci *Hayat Tahrir Al Sham*. Česká muslimská komunita v roce 2021 zodpovědně dodržovala protiepidemická opatření a neprojevovala radikalizaci. BIS vidí největší riziko v psychicky labilních osobách, které se dají snadno zmanipulovat k násilné radikalizaci.⁹⁰

Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za celkový rok 2022 shrnula hodnocení hrozeb takto: Islámský stát a Al-Káida sice v roce 2022 stále usilovaly o teroristické útoky v Evropě, ale chyběly jim k tomu kapacity. Ruská invaze na Ukrajinu měla minimální dopad na hrozbu islamistického terorismu. Mezi uprchlíky z Ukrajiny nebyl zaznamenán žádný islamistický radikál. Díky aktivitě zpravodajských služeb bylo v Evropě v roce 2022 jen minimum útoků. Největší

⁸⁹ Policie Česko republiky. Krajské ředitelství Policie hlavního města Prahy. *Plán bezpečnostního opatření BO TEROR* [1.7.2023]. [Interní dokument PČR].

⁹⁰ Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva BIS za rok 2021*. [online]. Praha: BIS. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2021-vz-cz-2.pdf>. [cit.2024-02-10].

hrozbu stále představují osamělí aktéři. V České republice je úroveň hrozby nízká a počet zradikalizovaných osob se snížil. Mezi migranty ze zemí Blízkého východu se ovšem počet rizikových osob zvýšil. Čeští muslimové se po pandemii Covid-19 znovu zapojují do společenského a náboženského života. Charakter muslimské komunity v ČR nadále zůstává umírněný a riziko páchání násilných trestných činů ze strany muslimů je nízké. V roce 2022 na území ČR nebyly zaznamenány žádné teroristické či jiné násilné trestné činy spáchané islamisty.⁹¹

⁹¹ Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva BIS za rok 2022*. [online]. Praha: BIS. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocnizpravy/2022-vz-cz-2.pdf>. [cit.2024-02-10].

Závěr

Bakalářská práce se zaměřuje na terorismus, který ohrožuje bezpečnost a stabilitu zemí celého světa. V dnešní době představuje terorismus velmi nebezpečný a nepředvídatelný problém, který se ve světě neustále vyvíjí. Práce analyzuje terorismus z různých úhlů pohledu, zkoumá jeho složitou definici, popisuje různé typologie a nebezpečné metody používané teroristy. Zvláštní pozornost je věnována analýze sebevražedných útoků, které patří mezi nejnebezpečnější formy terorismu. Práce dále rozebírá postupy a strategie boje proti terorismu na národní i mezinárodní úrovni. Autor práce zdůrazňuje klíčové vlastnosti terorismu, včetně jeho násilného a ideologicky motivovaného charakteru.

Čtenář si udělá ucelený přehled o hrozbě terorismu představující závažný problém pro bezpečnost zemí po celém světě. Práce dále poukazuje na hlavní rizika terorismu, která zahrnují škody na životech, zdraví a majetku. Teroristické útoky cílí také na základní prvky a systémy, které udržují společnost v chodu, tedy na důležitou infrastrukturu v zemích. To vše může vést až k velkým ekonomickým ztrátám a narušit životy lidí. Terorismus má hluboký psychologický dopad na společnost, a to šířením strachu a paniky. Teroristické útoky tak způsobují sociální nepokoje a závažným způsobem mohou rozvrátit společnost. Terorismus může mít také velmi negativní vliv na politické a ekonomické fungování země.

V závěru práce autor shrnuje problematiku terorismu a zdůrazňuje nutnost jeho dalšího zkoumání. To nám umožní lépe porozumět jeho motivacím a účinně s ním bojovat. Důraz je kladen na rozvoj nástrojů a strategií boje proti terorismu, na celkovou prevenci a ochranu společnosti. V boji proti terorismu je také nezbytné respektovat lidská práva a základní svobody, přesně jak uvádí Organizace spojených národů. Vše vyžaduje důsledný přístup zahrnující preventivní opatření, mezinárodní spolupráci a snahu o pochopení a řešení původních příčin terorismu. Je ale důležité upozornit, že nebezpečí terorismu spočívá hlavně v jeho nepředvídatelnosti. Teroristé mohou zaútočit kdykoli a kdekoli, což ztěžuje jejich předvídání a zastavení.

Seznam použité literatury

1. BOREK, David. *Moje roky v Izraeli*. Brno: BizBooks, 2023. ISBN 978-80-265-1130-4
2. Beránek, Ondřej, a Bronislav Ostřanský. *Islámský stát: Blízký východ na konci časů*. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-200-2534-5.
3. ČEJKA, Marek. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*, 1. vyd. Brno: barrister & principal, 2007. ISBN 978-80-87029-19-0.
4. ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina*, 5 vyd. Brno: Books-Pipes, 2022. ISBN: 978-80-7485-254-1.
5. ČEJKA, Marek. *Korán, Meč a volební urna. Zdroje a podoby islamismu*, 1 vyd. Praha: Academia, 2020. ISBN: 978-80-200-3014-6.
6. DANICS, Štefan a kol. *Radikalizace – formy, modely a bezpečnostní aspekty*, 1 vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN: 97880-7251-539-4.
7. EICHLER, Jan. *Terorismus a války v době globalizace*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1790-9
8. FILIPEC, Ondřej. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*, 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5440-7.
9. GALOVCOVÁ, Ingrid. *Terorismus-základní otázky trestního práva a kriminologie*. 1.vyd. Praha: Leges, 2017. ISBN: 978-80-7502-256-1.
10. HRINKO, Martin a kol. *Prvosledové hlídky policie v systému ochrany měkkých cílů*, 1.vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2023. ISBN: 978-80-7380-931-7.
11. MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1.
12. MAREŠ, Miroslav. *Terorismus v ČR*, 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005. ISBN 80-903333-8-9.
13. MIKA, Otakar. *Současný terorismus*, 1. vyd. Praha: Triton, 2003. ISBN: 80-7254-409-8

14. PIKNA, Bohumil Milan. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie*, 1 vyd. Praha: Linde Praha, 2006. ISBN: 80-7201-615-6.
15. PIKNA, Bohumil Milan. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice*, 2 vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN: 978-80-7380-783-2.
16. PLICKOVÁ, Kateřina. *Propaganda džihádu*, 1 vyd. Brno: Barrister Principal, 2016. ISBN: 978-80-7485-113-1
17. SCHMID, Alex P. *Encyklopedie světový terorismus. Od starověku až po útok na USA*. Praha: Svojtka, 2001. ISBN 80-7237-340-4.
18. SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus. Pokus o porozumění*. Praha: SLON, 2011. ISBN 978-80-7419-038-4.
19. TVRDÁ, Kateřina. *Vnitřní bezpečnostní sbory a zpravodajské služby ve střední Evropě*. Brno: Tribun EU, 2018. ISBN 978-80-210-9143-6.
20. DANICS Štefan, TUČEK Leoš. *Vojenské rozhledy*. 2008, roč. XVII, č. 2. Dostupné z https://www.vojenskerozhledy.cz/images/archiv_voj_rozhl/cele_cisla/rozhledy2008-2.pdf
21. DANICS Štefan, TUČEK Leoš. *Vojenské rozhledy*. 2009, roč. XVIII, č. 2. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/bezpecnostni-prostredi/ideovy-a-sociokulturni-kontext-sebevrazedneho-utoku-proliferaace-mucednicke-subkultury>
22. MĚCHOVÁ, Simona. *Nové výzvy terorismu*. Praha, 2008. Disertační práce. Vysoká škola Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce doc. PhDr. Lenka Šulová, CSc
23. Aktualne.cz. *Válka v Rudém moři: 2024 Infografika*. [online]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/valka-v-rudem-mori-infografika/r~4c50070cbaaf11ee8d680cc47ab5f122/?fbclid=IwAR18zFYzR6toXpWImUsEFDyO7gxrQ6t3HoX8RvELuAngDVYLJ3BxNCJouHQ>

24. Armádní noviny. *Svět reaguje na vojenský útok Hamasu proti Izraeli*. 2023. [online]. Dostupné z: <https://www.armadinoviny.cz/svet-reaguje-na-vojensky-utok-hamasu-proti-izraeli.html>
25. Bezpečnostní informační služba. *Výroční zprávy BIS*. [online]. Praha: BIS. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocni-zpravy-vz-cz-2.pdf>
26. [consilium.europa.eu/ reakce EU na terorismus 2023](https://www.consilium.europa.eu/cs/) [online]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/>.
27. Echo24.cz. *Srovnání Izraele, Hamasu a Hizballáhu*. 2023 [online]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/HPtEc/zpravy-svet-srovnani-izraele-hamasu-a-hizballahu>
28. Evropská komise. *Evropská bezpečnostní unie*. 2023. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/european-security-union_cs#highlights
29. Evropský parlament a Rada Evropské unie. *Směrnice Rady 2001/93/ES ze dne 12. prosince 2001 o boji proti terorismu*. Úřední věstník EU. [online] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32001E0931&fbclid=IwAR3rk5KLNWudt1FVq-aBo8AUnfhApQzzLLv6Sosnx8W37ugBe78t3K7fays>
30. [Europol.eu/ O Europolu](https://www.europol.europa.eu/about-europol). [online]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol>
31. Europol TE-SAT. [online] 2021-2023. Dostupné z: <https://eucrim.eu/news/europol-te-sat->
32. [fbi.gov: Terrorist methods](https://www.fbi.gov/news/testimony/current-threats-to-the-homeland). [online]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/news/testimony/current-threats-to-the-homeland>
33. Finanční analytický útvar (FAÚ). *Kdo jsme a co děláme*. 2023 [online]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/o-uradu#kdo-jsme-a-co-delame>

34. [interpol.int/~/Crimes/Terrorism/Counter-terrorism-projects](https://www.interpol.int/~/Crimes/Terrorism/Counter-terrorism-projects) 2022 [online]. Dostupné z: <https://www.interpol.int/Search-Page?search=terrorism>.
35. *Israel social security data reveals true picture of Oct 7 deaths* 2023 [online]. AFP Dostupné z: <https://www.france24.com/en/live-news/20231215-israel-social-security-data-reveals-true-picture-of-oct-7-deaths>
36. Live Updates: *U.S. Evacuated 10 Civilians During Raid*, Pentagon Says. *The New York Times* 2023 [online] Dostupné z <https://www.nytimes.com/live/2022/02/03/world/us-raid-syria-isis#us-raid-syria>
37. Ministerstvo obrany České republiky. 2023. *Bezpečnostní strategie České republiky*. [online]. z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Bezpecnostni_strategie_Ceske_republiky_2023.pdf
38. Ministerstvo vnitra České republiky. Centrum proti hybridním hrozbám. 2023 [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/>
39. Ministerstvo vnitra České republiky. *Často kladené dotazy – Strategie ČR od roku 2013*. [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/casto-kladene-dotazy-strategie-cr-od-roku-2013.aspx>
40. Ministerstvo vnitra České republiky. *Koncepce ochrany měkkých cílů pro rok 2017–2020*. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: file:///C:/Users/42072/Downloads/Koncepce_ochrany_m%C4%9Bkk%C3%BDch_c%C3%ADI%C5%AF_pro_2017-2020.pdf
41. Ministerstvo vnitra České republiky. *Stupně ohrožení terorismem* [online]. Praha: 2016. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/stupneohrozeni-terorismem.aspx>
42. Ministerstvo vnitra České republiky. Policie České republiky. *Terorismus*. [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kopie-terorismus.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>
43. MI5.gov.uk: *Counter-terrorism*. 2023 [online]. Dostupné z <https://www.mi5.gov.uk/terrorist-methods>

44. Policie České republiky. *Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě*. 2023 [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/nctekk.aspx>

45. Policie České republiky. *Pyrotechnická služba Policie České republiky*. 2022 [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pyrotechnicka-sluzba-policie-ceske-republiky-906180.aspx>

46. Radicalisation Awareness Network (RAN). [online] 2023. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/radicalisation-awareness-network-ran/about-ran_en

47. United States Department of State. *The terrorist organization Iranian Revolutionary Guard Corps (IRGC-QF)* 2023. [online], Dostupné z: https://www.dni.gov/nctc/ftos/irgc_fto.html.

48. Policie Česko republiky. Krajské ředitelství Policie hlavního města Prahy. Plán bezpečnostního opatření BO TEROR 2023. [Interní dokument PČR].